

Müreffeh ve Kuvvetli

TÜRKİYE

İÇİN

CKMP

76-188

PROGRAMI

DDC:
YER: 76-183
YEL:
CLT:
KSM:
KOP:
DEM: 76-323

Müreffeh ve Kuvvetli Türkiye için

C. K. M. P. PROGRAMI

1969. 228
S. P. 3
1. d

AYYILDIZ MATBAASI
Yenişehir Ankara 12 67 99 - 1 9 6 6

A Y Y I L D I Z M A T B A A S I
Yenişehir — Ankara — 128799 — 1965

Fiatı : 3 Lira

TEMEL İLKELER

PARTİNİN GAYE VE HEDEFİ :

Madde 1 — Gayemiz, Türkiye'de insan hak ve hürriyetlerini, kişinin ve toplumun refah ve huzurunu; sosyal güvenliği gerçekleştirecek ve teminata bağlayacak bir devlet düzeni ve yönetimini bütün müesseseleri ile birlikte hızla kurmaktır.

Hedefimiz, çağdaş insanlığın ortak medeniyetine yapıcı olarak katılmaktır.

Bu amaçla Partimiz, devletin bütün güç ve imkânlarının ileri bir hayat tarzı kurmak ve yaşatmak için seferber edilmesini, milletin çağdaş bilim ve teknığe göre teçhiz ve teşkilâtlandırılmasını gerekli görür.

Devlet yönetiminde ve toplum hayatında bilimsel düşünce ve plân ilkesinin egemenliğini istiyoruz.

Madde 2 — Parti bu gayeye :

a — Millî, demokratik, laik, sosyal hukuk devleti ülküsüne,

b. — Hürriyet, milliyet, ahlâk, ilim, toplumculuk, gelişme, halkçılık, köylücülük ve endüstrileşme ilkelerine samimiyetle bağlanmakla ulaşılabileceği inancındadır.

DEVLET GÖRÜŞÜMÜZ :

Madde 3 — Parti, devleti, insanlığın toplum halinde ve barış içinde yaşamak ve birbirlerine yardım etmek hususunda

duydıkları müşterek ihtiyaçtan doğmuş devamlı ve medenî bir müesseseye sayar.

Madde 4 — TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ, Türk Milletinin varolma ve varlığını hürriyet, barış ve refah içinde devam ettirme, geliştirme ülkü ve iradesinin eseridir.

Devlet teşkilâtı ve devlet yönetiminde görev ve sorum yüklenenler bu ülkü ve iradeye bağlı kalacak; devlet, halkın hizmetinde olacaktır.

Gayemiz, Türkiye Cumhuriyetini hürriyet, barış, hizmet ve refah devleti olarak inşa ve geliştirmektir.

KİŞİ VE DEVLET :

Madde 5 — Bizce kutlu olan insandır. Devlet, insan şahsiyetinin serbestçe teşekkül ve gelişmesine yardımcı olmalıdır.

Kişinin hak ve hürriyetlerinin özü, toplum hakları ile aynı değerdedir.

Devlet ve kişi münasebetleri, adalet içinde ahenkleştirilmelidir.

MİLLET GÖRÜŞÜMÜZ :

Madde 6 — Biz, milleti devamlı, manevî bir bütün kabul ederiz. Bu bütünü yaşatan değerlerin korunmasını isteriz.

Türk Milleti, hayat, kader, kültür ve ideal birliğinin yaratığı devamlı, tarihî ve sosyal bir kişiliktir.

Türklüğün, büyük ve şerefli mazisine ve aydın geleceğine inanıyoruz.

Madde 7 — Partimiz, "Ben Türk'üm" diyen ve kendini Türk sayan her insanı Türk kabul eder. İrkçılığı reddeder.

Bizce Türk oluğ: Kendini Türk Milletine mensup bilme Őuuru, Türk kŐltŐrŐne sevgi duygusu, Türk olarak yaşamak iradesi ve Türk Devletine sadakattir.

MŐLLET VE SINIF :

Madde 8 — Milletin sosyal ve ekonomik hayatunda medeni ve mesleki iŐbŐlŐmŐnŐn yarattığı uzuvlaŐmayı, zŐmreleŐmeyi ve sınıflaŐmayı tabii ve zaruri gŐrŐrŐz.

Mesleki, medeni ve ekonomik iŐbŐlŐmŐnŐn yarattığı bu uzuvlaŐmanın, zŐmreleŐmenin, sınıflaŐmanın siyasi, ekonomik, sosyal ve kŐltŐrel hayatta bir istismar ve tabakkŐm hiyerarŐisi Őekil ve mŐnası almasına ve devletin bŐyle bir sonuca alet olmasına karşıyız.

Sınıf devleti fikrini ve sınıflar arası savaŐı reddederiz.

Uzuvlar, zŐmreler ve sınıflar menfaatlerinin adaletle ahenkleŐtirilmesi esastır.

ŐALIŐANLAR :

Madde 9 — Partimiz, kŐylŐnŐn, işçinin, esnafın, memurun, ŐeŐitli meslek mensuplarının, bŐtŐn ŐalıŐanların yurttaş olarak dŐavalarının ve haklarının Őuuruna ermelerini ve teşkilatlanmalarını demokrasinin tabii ve zorunlu sonucu saymaktadır.

Biz, ŐalıŐanların haklarının dŐavacısıyız.

Siyasi haklar gibi, ŐalıŐanların sosyal ve ekonomik haklarının gerĕekleŐmesi hedefimizdir.

PARTŐ GŐRŐŐMŐZ :

Madde 10 — Bizce partiler, toplum ve devlet dŐzenini kamu kuruluş, hizmet ve faaliyetlerini ŐeĐimler yolu ile kendi gaye ve hedefleri yŐnŐnde etkilemek maksadını gŐden demokratik kuruluŐlardır.

Partileri, yöneticilerinin ve partizanlarının siyasi, idari ve iktisadi tahakküm vasıtası, devleti işgal ve millete tasallüt yolu haline getiren zihniyeti reddederiz.

Partimiz, Türk Milletinin ifadesini Anayasada bulan ideallerini ve taahhüd ettiği prensip ve hizmet programını sürat, güvenlik ve müessiriyetle gerçekleştirmeyi amaç edinen milli, demokratik, hizmet ve terbiye kurumudur.

Politikayı, ahlak kurallarına dayanan bir faaliyet olarak kabul ederiz.

GENÇLİK :

Madde 11 — Cumhuriyet terbiye ve ülküsü ile yetişen genç kuşakların, Türkiye'nin yeniden inşa etmenin şerefli sorumluluğunu yüklenmesini ve hizmet mevkilerine gelmesini istiyoruz.

Partimiz, gençliğin bu anlamda bir eğitimle yetiştirilmesini gerekli görür.

TÜRK MİLLİ KURTULUŞ HAREKETİ : ATATÜRKÇÜLÜK :
Atatürkçülük evrensel bir mâna ve tesir taşıyan Türk milli kurtuluş hareketinin özel adıdır. Yaşayan ve gelişen bir hayat görüşü, hizmet felsefesi ve vazife ülküsüdür.

Atatürkçülük, barışa, hürriyete, insan değerine sevgi, Türklüğe aşk, ilmin önderliğine inanıştır.

TÜRK MİLLETİ VE MİLLETLERARASI CAMİA :

Madde 13 — Biz, milletlerin barış içinde işbirliği yaparak yaşadığı; geçmişin kanlı ve kirli çekişmelerinden, günün ben-cilliklerinden arınmış; korku, sömürme ve baskının bulunmadığı bir dünya istiyoruz.

Dünyanın ve insanlığın bütünlüğüne inanmaktayız. Milletleri, insanlığın büyük varlığının ahenk içinde bulunmasını ve

yaşamısını istediğimiz şahsiyet sahibi uzuvları olarak görürüz.

İnsanlık ülküsüne, milletlerarası barış, işbirliği fikrine ön safta hizmet emelindeyiz.

Madde 14 — Vatandaşların, dünya için barış ve güvenlik unsuru olmasını sağlayan, insani bir kültürle yetişmesini; insani dayanışma, bütün insanlara karşı şefkat, iyi komşuluk, anlaşmalara sadakat terbiyesi içinde gelişmesini milletimiz ve milletler ailesinin refahı ve saadeti için lüzumlu sayarız.

ADALET ANLAYIŞIMIZ :

Madde 15 — Biz adaleti, siyasi ekonomik, sosyal ve hukuki bütün yönleri ile tüm bir adalet ülkesi olarak görüyoruz.

Biz adaleti, herkese hakkını verme hususunda sarsılmayan devamlı bir irade olarak kabul ediyoruz.

Hak, bizim için ahlaki bir gaye, bir imân unsuru olduğu kadar, gerçekleştirilmesi gereken müşahhas, ameli bir sonuçtur.

Biz, hak ve adalete inanıyoruz ve adaleti mülkün temeli sayıyoruz.

DİN GÖRÜŞÜMÜZ :

Madde 16 — Biz, din ve vicdan hürriyetini, insan hürriyetlerinin ayrılmaz bir rüknü kabul ederiz.

Kamu düzenine, genel ahlâka aykırı olmadıkça dinî inançlara uygun ibâdet, âyin ve törenleri din öğrenim ve öğretimini, din ve vicdan hürriyetinin tabii ve zarurî sonucu görürüz.

Dinin, dinî duyguların, dince kutsal sayılan varlıkların hor görülmesine, tecavüze uğramasına karşıyız.

Dinin, dîni duyguların, dince kutsal sayılan varlıkların, şahsî, zümrevî, siyasi ve iktisadî çıkar sağlama yolunda istismarına karşıyız.

LÂİKLİK ANLAYIŞIMIZ :

Madde 17 — Biz lâikliği dinsizlik olarak değil devlete din izafe edilmemesi, devletin sosyal, ekonomik, hukukî temel düzeninin din kurallarına dayandırılmaması anlamında kabul ediyoruz.

MİLLETİN VE DEVLETİN TEŞKİLÂTLANDIRILMASI :

Madde 18 — Türk Milletinin çağdaş uygarlığa ulaşması için; Türkiye halkının ve âmme müesseselerinin bilim ve ekonomi düzeninde kurulması, cihazlandırılması, teşkilâtlandırılması; toplumun mesleki ve sosyal tertibinin modern milletler ölçülerine göre geliştirilmesi zaruretine inanıyoruz.

Madde 19 — Milletın ve devletin yeniden teşkilâtlandırılması :

- a) İdari reform,
 - b) Topyekûn mesleki ve teknik eğitim,
 - c) Tarım ve toprak reformu,
 - ç) Endüstrileşme,
 - d) İş ve üretim seferberliği,
 - e) Yerleşme ve yaşama düzeninin tanzimi,
- ile gerçekleştirilecektir.

Yeniden teşkilâtlanmada; verimlilik, rasyonalizasyon ve tasarruf ilkelerine uyulacaktır.

KAMU HİZMETLERİ :

Madde 20 — Kamu hizmetlerinin görüşünde üstün evsaf, sür'at, ucuzluk ve kolaylık sağlanacaktır.

İdarede haksızlık, yolsuzluk, himaye, iltimas, israf ve suiistimallere kesin surette son vermeye kararlıyız.

İdari ve adli mekanizmada, yetki ve bununla oranlı sorumluluk ve müeyyide rejimi kurulacaktır.

Bu düzeni kurma ve devam ettirmede titiz ve yeterli bir denetim sistemi uygulanacaktır.

MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞIMIZ, MİLLİYETÇİLİĞİMİZİN VASIFLARI VE HEDEFLERİ :

Madde 21 — Türk milliyetçiliği, Türk Milletine, kültürüne, devletine, sevgi, bağlılık ve hizmet ülküsüdür.

Türk Milletine beslenen büyük sevginin ifadesi olan milliyetçiliği, kurucu, koruyucu, yaratıcı, yükseltici, ilerletici bir ruh ve şuur ve kudret kaynağı olarak görüyoruz.

Madde 22 — Partimizin ilke ve amaçlarından saydığı Türk milliyetçiliği anti-emperyalist, barışçı, hürriyetçi, demokratik bir milliyetçiliktir..

Bu özellikleri; Türk tarihinden, halk ruhundan, inançlarından ve Atatürk ilkelerinden alır.

Madde 23 — Milliyetçiliğimizin hedefleri :

a) Milletlerarası camiada Türk Milletinin varlık ve kişiliğini, eşit ve şerefli üye olmak hukukunu devam ettirecek Türk istiklâl ve hürriyet şuurunu canlı ve uyanık tutmak,

b) Türkiye halkının dil, amaç, kültür ve kader birliği içinde bölünmez bir millet olarak gelişmesini sağlamak,

c) Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma dâvamızı çözmek için gerekli inkılâpçı zihniyet, ruh ve heyecanı, milletçe fedakârlık ve dayanışma gücünü yaratarak hızla modern bir millet olmak hususlarıdır.

AHLAK ÜLKÜMÜZ :

Madde 24 — Biz; sevgi, saygı ve vazife temeline dayanan bir ahlâkın ülkücüsüyüz. İnsanın ahlâki bir varlık olduğuna inanıyoruz. Toplumda, siyasî hayatta, bütün hizmet ve terbiye kurumlarında bu ruhun hâkimiyetini istiyoruz.

HÜRRİYETÇİLİK İLKEMİZ :

Madde 25 — Biz hürriyeti kişi ve toplum mutluluğuna mâni bütün engelleri ortadan kaldırmaya yönelen bir sistem mânasında anlıyor ve ulaşılması, her gün yeniden fethedilmesi gereken bir hedef olarak görüyoruz.

Bu mânada, bir hürriyeti sağlama ve korunmaya yönelen her çalışmada, devletin ve toplumun asli görevi ve varlık sebebi-dir.

Kişiyeye ve millete, maddî ve manevî huzur, refah ve gelişme imkânları sağlamayan bir devlet yönetimini gayesine aykırı bir oluş, bir beski ve istismar vasıtası sayıyoruz.

Akıllık ve fayda dışı kayıtlamalara, zulüm ve istibdada her türlü sömürçülüğe, yurttaşın insanlık değerini alçaltan her fikir, hareket ve davranışa karşıyız.

Kişisel, manevî, sosyal, ekonomik, siyasî hürriyetleri ayrılmaz bir bütün olarak görüyoruz.

Bugünkü devlet ve idarî teşkilâtımızı, mevzuatımızı hürriyet ilkesine göre ıslâh ve ikmâl edeceğiz.

GELİŞMECİLİK :

Madde 26 — Partimiz, hayatın ve insan aklının yaratıcılığına, tekâmül ve terakki kanununa, medeniyetin devamlılığına inanmaktadır. Gelişmeciliği, millî şahsiyeti muhafaza ederek kesiksiz, sürekli bir olgunlaşma, ilerleme ve yücelme ülküsü olarak kabul ediyoruz.

İlme ve plâna uygun davranış ve inkılâpçılık gelişme ül-
kümüzün temel metodlarıdır.

Ülkümüz, çağdaş medeniyete ulaşmak, yapıcı olarak bu
medeniyette hak ettiğimiz yeri bir an evvel almaktır.

İLME İNANCIMIZ :

Madde 27 — Devlet ve millet hayatında:

I — İlmî düşünce, metod ve plânın,

II — Pegin hükümlerin ve batıl inançların etkisinden uzak
bir fikrin tüm egemenliğini istiyoruz.

Partimiz, sosyal düzenin teşekkülünde ahlâkın, gelenekle-
rin ve itikadların, örf ve âdetin hisselerini de tanır.

HALKÇILIK İLKEMİZ :

Madde 28 — Egemenliğin sahibi ve kaynağı millettir.

Halkın devlet yönetimine ve denetimine en geniş ölçüler
içinde iştiraki amacımızdır.

Rejimin meşruiyet ölçüsü, halkı ve menfaatlerini temsil öl-
çüsüdür. Halka dayanmayan bir yönetimi millî sayamayız.

Yurttaşın kanun önünde eşitlik hukukunu zedeleyen veya
değersiz kılan her çeşit engeli kaldıracğız.

Türkiye halkının refah ve mutluluğunu kişi, zümre, sınıf ve
parti çıkarlarının üstünde görürüz.

AİLE :

**Madde 29 — Aile müessesesini yüksek mânevî bir kıymet
ve toplumun temeli kabul eden partimiz bu müesseseyi koruya-
cak ve kuvvetlendirecek tedbirleri alacaktır.**

KADIN :

Madde 30 — Kadının maddeten ve mânen yükselmesine mâni engellerin kaldırılması, kadın için sefalet ve esaret sebebi olan şartların giderilmesi gayemizdir.

Kadınlara tanınmış hakların korunmasını ve tam uygulanmasını istiyoruz. Ve gerçekleştireceğiz.

ÇOCUK :

Madde 31 — Ailede, okulda, toplumda çocuk sevgisini, çocuğa karşı sorumluluk duygusunu ve ödev şuurunu uyandırmak istegindeyiz. Ailelerinin fakirlikleri, çevrelerinin yetersizlikleri ve imkânsızlıkları sebebiyle sefkat, bakım ve eğitimden yoksun yetişen çocuğa karşı devlet ve toplum yükümlü olduğu hizmeti yapmalıdır.

Çocuk haklarının korunması ve tam uygulanmasını istiyoruz ve gerçekleştireceğiz.

TOPLUMCULUK GÖRÜŞÜMÜZ :

Madde 32 — Biz, vatandaş çoğunluğunu hayat mücadelesinde ve kendini yetiştirme çabasında yalnız, imkânsız ve çaresiz bırakılmış görmekte ve bu hale karşı bulunmaktayız.

Kişiliğini geliştirmede, refah ve mutluluğa ulaşmada, topluma yapıcı olarak katılmada, devletin yurttışa yardımcı olması gerektiği kanısındayız. Yokluk, zaruret, çaresizlik zincirleri içindekilere kişiliklerini geliştirebilmeleri için üst seviyede fırsat ve imkân eşitliği sağlanmasını istiyoruz.

Madde 33 — Ekonomik, sosyal ve kültürel hayatın bilimsel düşünce ve plân ile düzenlenmesini lüzumlu görüyoruz.

Zirai, sınai, ticari ve mali işlerle, kamu hizmetleri ve sosyal hizmetlerin bütün olarak ele alınması ve genel bir plân içinde yürütülmesini partimiz esas alır.

Madde 34 — İşsiz ve mealeksiz yurttaşı meslek, ihtisas ve iş sahibi kılmak; yeni meslek ve ihtisaslara hazırlamak, devletin ödevidir. İş gücünün seferberliğini hazırlayacak, sağlayacak ve halkımızın her ferdini içine alan sosyal güvenlik ve yardımlaşmayı gerçekleştirerek, teşkilât kurmak ve yürütmek hedeflerimizdendir.

Madde 35 — Türkiye'nin kalkınma dâvasının başarısı, halkımızın bu dâvayı fikren ve fiilen benimsemesine ve bütün gücünü ortaya koymasına bağlıdır. Halkın güç ve enerjisinin hareketlendirilebilmesi için mevcut güvensizlik, şevksizlik ve çekingenliği giderecek, güven, toplu çalışma duygusunu ve şevkini uyandıracak tedbirler alınacaktır.

SOSYAL ADALET VE PARTİMİZ :

Madde 36 — Bütün vatandaşların, sosyal adalet ilkelerine göre emek, teşebbüs, sermaye, hizmet ve başarıları ölçüsünde millî gelirden pay almaları gerektiğine inanıyoruz.

Geri kalmış yurt bölgelerinin kalkınmasına öncelik verilmesini sosyal adalet icaplarından sayıyoruz.

Vergi, yatırım ve harcama politikası sosyal adalet amaçlarına göre düzenlenecektir.

DEVLET VE ÖZEL TEŞEBBÜS :

Madde 37 — Sosyal devlet kavramının çerçevesi içinde parti; ekonomi alanında özel teşebbüse, meşrû rekabete, işbölümüne taraftardır.

Özel teşebbüsün halk ve yurt yararına ihtiyaçları karşıladığı ekonomi alanlarında kamu sektörünün sermaye yatırımlarına girişmemesi esastır.

Hileli ticarete, sermaye istismarına ve haksızlıklar yoluyla aşırı kârı karşı kayıtsız kalamayız. Bunları önleyici tedbirler alınacaktır.

ÖZEL TEŞEBBÜSÜN GELİŞTİRİLMESİ :

Madde 38 — Kişinin teşebbüs ruhunun, yaratıcı fikrin, korunması, geliştirilmesi, desteklenmesi lüzumuna inanıyoruz.

Devlet, kişinin teşebbüs noksanlığı ve bilgi yetersizliğini eğitimle, geleneksel ve kanuni engelleri kaldırarak, giderme ödevindedir. İstihşale hizmet etmeyen servetleri verimli hale getirmek, halkı teşvik ve teşkilâtlandırarak fertlerin küçük tasarruflarını bir araya getirmek, halk kütlelerini sermayedar kılmak, milli istihşalin halk refahına yararlı hale getirilmesi devletin görevleri içindedir.

KÖY VE KÖYÇÜLÜK :

Madde 39 — Türk toplumsal yapısının temelini teşkil eden köylümüzün ve köyün kalkınmasını milletçe yükselme davamızın ön ve temel meselesi kabul ediyoruz.

Köylünün bugünkü yokluk ve sefaletini yenmeyi milli ve ahlâkî bir vazife biliyoruz.

Köy kalkınması çalışmalarını teşkilâtlandıracağız.

ENDÜSTRİLEŞME :

Madde 40 — Yurt servetlerinden en iyi ve verimli şekilde faydalanmak, sosyal ve ekonomik bünye geriliğinin doğurduğu kütleli işsizliği yenebilmek, refah devrine girebilmek, bağımsız bir millet olarak yaşayabilmek için sanayi devriminin sür'atle gerçekleştirilmesi ve ileri bir istihşal düzeni kurulmasını zaruri buluyoruz.

Türkiye'yi bir sanayi ülkesi haline getireceğiz.

TOPYEKÜN KALKINMA MESELESİ; MİLLETİN VE DEVLETİN YENİDEN TEŞKİLATLANDIRILMASI :

Türkiye'nin bugünkü ekonomik durumu :

Madde 41 — Türkiye geri ve hasta bir ekonomik bünyenin bütün belirtilerini taşımaktadır.

Siyasi bir bütün anlamını taşıyan Vatan, iktisadi birlik ve bütünlük ifade etmektan uzaktır. Halk millî iktisat çağının imkânlarından mahrumdur.

Türkiye insanının, kendini çevreleyen tabii ve iktisadi şartlarla mücadelesi başarılı olmaktan ve milletçe daha üstün ve ileri bir hayat için imkânlar yaratmaktan uzaktır.

Modern milletler, modern üretim tekniğine göre teşkilâtlanmış cemiyetlerdir.

Kişi ve toplum için kalkınma, yokluk, çaresizlik ve zaaftan varlık, kudret ve refaha ulaşmayı ifade eder.

Kişi ve toplum için varlık, kudret ve refahın yolu, modern ilim, teknik ve üretim düzeni içinde yaşama ve çalışmadır.

Türk Milletinin bugünkü yapısı, yaşama ve çalışma düzeni değişmedikçe, yokluktan, ıstıraptan, tabii şartların istibdadından kurtulamaz.

Türk Milleti için çağdaş uygarlığa ulaşma, hürriyet ve refah, topyekûn kalkınma meselesi Türkiye halkının modern ekonomi düzeninde teşkilâtlanması, cihazlanması, içtimal ve mesleki terkininin gelişmiş ekonomilerin ölçülerine göre geliştirilmesi, değiştirilmesi problemidir.

Bugün, yurt pazarlarında gelişmiş milletler için en tabii ihtiyaç olan her türlü mal ve hizmetlerin büyük yokluğu, yetersizliği duyulmaktadır. Fakat mal ve hizmeti üretecek emek, milyonluk kitleler halinde atıldır. Üretim yetersizliğinin büyük sıkıntısı çekilirken dağıtım, ulaştırma ve düzen bozukluğu, sağlanan mahsulden, üretimden istifadeyi de hudutlamakta, düştürmektedir. Halkın büyük çoğunluğu insanca yaşama için gerekli mal ve hizmetleri satın alma gücünde değildir.

Her meslekten yüz binlerce hizmet ve ihtisas elemanına

muhtacız. Fakat yetiştirilenlerden de toplum yeterli fayda görmemektedir.

Mal üretilmekte, alıcı bulamamakta, ihtisas yaratılmakta fakat yaşatılamamaktadır.

Ekonomik yapı ve teşkilât bozukluğunun, milli gelir düşüklüğünün yarattığı yokluk, sıkıntı ve tehlikeler, bugünkü nisbetler, düzen ve yapı değişmedikçe yıldan yıla, nesilden nesile ağırlaşarak devam edecektir.

Bugünkü Türkiye ekonomisine hâkim düşünce ve zümrelerin faaliyetleriyle kitlevi sefalet yenilemez, geri ve ilkel sosyal, iktisadî bünye süratle normal ölçülere ve sıhhatte kavuşturulamaz.

Esasen hâkim düşünce ve zümrelerin faaliyeti kitlevi refaha yönelmediği gibi, milli ekonomi ölçüleri içinde bir servet artışı ve verimlilik ifadesinden ziyade mahdut servetin, el değişimi olarak kalmaktadır.

Özel teşebbüsün ekonomik verime yönelen gayretleri ile kamu kurumlarının genel bir plân ve bilimsel yönetimden mahrum çalışmaları da millet ölçüsünde bekleneni vermemekte emek, sermaye, zaman israfına sebep olmaktadır.

Geri ekonomik ve sosyal yapı, organik ve plânlı olmayan ihtisaslaşmayı tahrip eder, yaşatmaz, ferdi gayretleri semersiz bırakır.

ÇARE VE ÖDEV :

Madde 42 — Biz halkımızı ve ülkemizi içinde bulunduğu hale lâayık görmüyoruz.

Biz yurdumuzu aç hürler veya tok esirler ülkesi görmek istemiyoruz.

Biz mutluluk ülkesi, hür, müreffeh ve kuvvetli bir Türkiye istiyoruz.

Bu amaçla tedbirler köklü bir bünyevî inkilâba yönelecektir.

Türkiye halkı modern üretim tekniği ve çağdaş bilim esaslarına göre yeniden teşkilâtlandırılacaktır.

Milletin yeniden teşkilâtlandırılması yurt ve millet çapında yeni bir maddî, manevî inşa hareketidir. Milletın bütünüün katılacağı ve Vatanın bütünüünı kaplayan bu hareket milletçe, milletin kurduğu, yönettiği, denetlediği devletçe plânlanacak ve yürütülecektir.

Türk milli kurtuluş hareketinin ikinci safha hedefi budur.

Madde 43 — Bu amaçla Devlet :

a — Milletın maddî ve manevî imkânlarını millet yararına plânlamak ve teşkilâtlandırmak,

b — Millî ekonomiyi modernize etmek,

c — Halkın mesleki terekibini yeterli mal ve hizmet üretimi sağlayacak nisbetlere ulaştırmak, millî bünyede yeterli bir uzuv, güç ve hususiyetâ kazanmamış iktisadî, mesleki sümreleri geliştirmek, yetiştirmek,

ç — İşsiz, mesleksiz yurttaşı meslek, ihtisas ve iş sahibi kılmak, gerektiğinde yeni meslek ve ihtisaslara hazırlamak,

d — Türkiye halkının iktisadî ve kültürel kalkınma gelişimini zorlaştıran yerleşme düzenini ıslâh etmek,

e — Mal ve hizmet üretimini devamlı kılmak, istihşâl, dağıtım, istihlakta devamlılık ve güven sağlamak,

f — İş hayatını, çalışma şartlarını düzenlemek,

g — Emegın değerini elde etmesini sağlamak,

h — İktisadî, siyasî güvensizlik, ferdi teşebbüs noksanı dolayısıyla istihşale hizmet etmeyen servetleri verimli hale getirmede emniyet tedbirlerini almak,

i — Ferdi teşebbüs ve bilgi yetersizliğini eğitimle ve kanuni engelleri kaldırarak gidermek,

k — Milli ekonominin cihan ekonomisiyle münasebetlerini düzenlemek, ödevindedir.

l — Türkiye'nin nüfusca da kudretli bir seviyeye ulaşabilmesi için gereken bircümle sıhhi, içtimai, iktisadi, mali teşkilatları kurmak, çok çocuklu ailelere yeterli yardımı yapmak ve 100 milyonluk Türkiye ülküsünü gerçekleştirmek.

Türkiye'nin bugünkü geriliği bunu gerektirir. Hayatın, dünya şartlarının, aklın, vicdanın emri budur. Türk milli felsefesinin ülküsü olan Devlet budur.

Madde 44 — Milletin yeniden teşkilâtlandırılması, topyekûn millî kalkınma :

İdari reform, eğitim seferberliği, kitlevi mesleklendirme, ziraî reform, sanayi devrimi, ulaştırma şebekesinin geliştirilmesi, iş ve üretim seferberliği yerleşme ve yaşama düzeninin tanzimi şeklinde gerçekleştirilecektir.

Milletin yeniden teşkilâtlandırılması, Türkiye insanının fikri, fiziki, manevî gelişmesini süratlendirecek, yaratma gücünü, istihsal yeteneğini yükseltecektir.

Milletçe yeniden teşkilâtlanma, nazari bir sistem yaratma gayretî değil, çağa hâkim düzene, suur ve plânla ulaşma hamlesidir. Kendi gücüyle yaşayan kudretli, hür, müreffeh, bağımsız Türkiye'yi inşa hareketidir.

Devlet ve Millet olarak varlığımız bu hareketin süratle başarıya götürülmesine bağlıdır.

Başarıya ulaşmayı sağlayacak tedbirler alınacaktır.

DEVLET TEŞKİLATI

İdari Reorganizasyon

İdari Reform

Madde 45 — Türkiye Devleti, Türkiye halkının var olma, varlığını hürriyet, sulh ve refah içinde geliştirme, devam ettirme ülkü ve iradesinin eseridir.

Devlet teşkilâtı bu ülkü ve iradeye bağlı kalmalı, devlet halkın hizmetinde olmalıdır.

Madde 46 — Bugünkü teşkilât ağır ve masraflı işleyen, ana gayesini kaybetmiş, bölüm bölüm mefluç bir ağırlık ve başkıcı cihazı durumundadır. Gayri iktisadi çalışmakta, verdiğinden çok almaktadır. Hem kendi üyelerini, mensuplarını aşındırmakta, hem de geliştirmekle ödevli olduğu halkı ezmektedir.

İdari reorganizasyonla, devlet teşkilâtı gayesine uygun yerliğe ulaşılacaktır.

Madde 47 — Devlet memuru, tahakküme değil hizmete memurdur. Memur, milletin, halkın hizmetindedir. Amir olan, hizmeti veren ve hizmet bekleyen halktır.

Halk bu hizmette, yükeek bir ehliyet ve randıman beklemeye, istemeye haklı ve bu hizmeti denetlemeye yetkilidir.

Bu bakımdan idari reform ile C.K.M.P. :

1 — Modern bir millet hayatının gerektirdiği hizmetleri karşılayacak rasyonel ve randımanlı çalışacak bir teşkilâtlanmaya gidecektir.

2 — Yüksek bilgi ve ehliyetle, halkın emir ve hizmetinde olduğunu bilen ve hizmet görevi taşıyan bir memur kadrosu yaratacaktır.

3 — Bu memur kadrosuna, devlet ve millet itibarına uygun üstün şartlarda yaşama ve hizmet imkânları temin edecektir. Memur maaşlarını ve hayat standardını, hizmette yerini yükseltecek bir seviyeye çıkaracaktır. Kurulacak memur yardım-lama kurumu ile memurun geleceği güven altına alınacaktır. Memur sayısını modern işletme ve idarecilik prensiplerinin emrettiği seviyede tutacaktır.

4 — Mevcut memur kadrosunu demokratik, modern devletın sosyal gereklerine uygun eğitime tabi tutacaktır. Refah ve hizmet devleti düşüncesini, yaygın ve hâkim hale getirecektir.

5 — Halkla devletin kaynaşmasını, idarenin hizmetlerinin halka yeter, kolay, süratli, külfetsiz ulaşmasını temin edecektir.

6 — Memuriyette, hizmette başarı ve ehliyeti, kıdeme tercihli kılabacak ve değerlendirecektir.

7 — İdarenin halk hizmetinde politik tesir ve tercihlere karşı mutlak tarafsızlığını sağlayacaktır.

8 — Hizmetin murakabesini tesirli bir hale getirecektir.

TÜRKİYE'NİN MEDENİYET VE KÜLTÜR DAVASI MİLLİ EĞİTİM HİZMETİ

Genel prensipler ve amaçlar :

Madde 48 — Türkiye'nin nesiller boyu yaşamakta olduğu kültür ve medeniyet değişimi hareketinin buhranlarından süratle ve sığhatle çıkarılması, millî varlık ve kültürün cibana hâkim medenî seviye üstünde yaşatılması, korunması, geliştirilmesi temel amaçtır.

Madde 49 — Biz kültür ve milli eğitim dâvasını bir bakanlık hizmeti olmasının üstünde millet ve devlet olarak var oluş ve insanlık için bir medeniyet ödevi sayarız.

Biz, kültür hayatını ve eğitim hizmetini bu anlama ve belirtilen önemine uygun genişlik ve tesire ulaştırmak kararındayız.

Madde 50 — Biz milli eğitim hizmetinde birbirinden ayrılmaz üç temel amaç görürüz :

a — Milli kültür ve benliğin korunması, nesilden nesile geçirilerek, ulaştırılması.

b — Halkın milli, modern ekonomik hayat tarzına, mesleki, medeni fonksiyonlarına hazırlanması.

c — Yurттаşın fikri, fiziki eğitim ve gelişmesinin sağlanması.

MİLLİ EĞİTİM VE İDEOLOJİ :

Madde 51 — Milli eğitim ideolojisi, Türk Milletinin ifadesini Anayasa'da bulan ülküleri ve bu ülkülerden mülhem prensiplerdir.

Milli eğitim öncelikle bir devlet ödevidir.

Milli eğitim, kişinin hayatı boyunca, beşikten mezara kadar, millet hayatının her safhasında devam eder.

Madde 52 — Kabiliyetine göre en yüksek öğrenimi görmek yurttaşın tabii hakkıdır. Biz milletin bütün çocuklarına kabiliyetlerine uygun öğrenim, eğitim imkânları sağlamayı demokrasi ülküsünün zarurî sonucu sayarız. Eğitim alanındaki imkân ve fırsat eşitsizliğini yıkmayı milli bir ödev kabul ederiz.

Madde 53 — Biz öğrenim ve eğitimde en yeni metod ve araçlardan en geniş şekilde istifadeyi gerekli görür, basın, radyo, televizyon, sinema ve tiyatroyu milli eğitimin temel araçlarından sayarız.

EĞİTİM POLİTİKAMIZ :

Madde 54 — Her yurttaşa kabiliyetine uygun en yüksek eğitim imkânlarını hazırlamak devletin ödevidir. Yeni Türkiye’de öğrenim varlığı, tesadüfe, hevese göre değil milli kalkınma plânının ihtiyaçlarına uygun olarak yurttaşın kabiliyetleri dikkate alınarak yürütülecektir.

Eğitim hizmetinden istifadedeki adaletsizliği (bölgeler arası, içtimai sınıflar zümreler arası, cinsler arası) süratle tashih edeceğiz.

Parasız yatılı okul ve burs sistemini en geniş ölçüde eğitim adaletini temine hizmet edecek şumûlde tesis edeceğiz.

Kabiliyetli, yüksek zekâ ve istidatlı öğrencilerin, ilk öğrenim yıllarından itibaren tesbit edilerek ve seçilerek layık oldukları ihtimamla yetiştirilmesini sağlayacağız.

Madde 55 — Eğitim ve kültür tesislerinin yurt sathına dengeli, nisbetsiz dağılımını önleyeceğiz.

Madde 56 — Biz, kadın yurttaş her yönden erkek yurttaşla eşit hak ve sorumlulukta görürüz. Tarihi, iktisadi şartların yarattığı eşitsizlikleri, eğitimle, eğitim adaletiyle yenmeyi taahhüt ederiz.

Milli eğitimde, kadın ve erkek özelliklerinin bilimsel olarak dikkate alınmasını temin edeceğiz.

MİLLÎ EĞİTİM VE KALKINMA :

Madde 57 — Türkiye’nin medeniyet, kalkınma ve yükselme dâvası, Türkiye halkının modern ekonomi düzeninde, çağdaş bilim ve tekniğe göre yeniden teşkilâtlandırılması, cihazlandırılması, içtimai ve mesleki terkininin modern üretim tekniğinin tâyin ettiği nisbetlere göre ıslâhı, geliştirilmesi dâvasıdır.

Milletin yeniden teşkilâtlandırılması, bütün milletin yeni bir hayat tarzına hazırlanması, kişilerin toplumun yeni yaşama düzeninde uğraşacakları ekonomik, sosyal, kültürel hizmet ve görevlere göre yetiştirilmesi, her meslekten milyonlarca teknisyen sanatkar, mühendis, doktor, öğretmen, kalifiye işçi, usta yetiştirilmesini gerektiren devasa bir eğitim ve öğretim görevidir.

Madde 58 — Biz millî eğitim plânını millî kalkınma plânının ayrılmaz temel vesîkası görürüz.

Millî Eğitimin her kademesinde muvazeneli bir fikir, moral, kültürel ve iktisadî gelişime hizmet etmeyen yatırımını israf telâkki ederiz.

Genel eğitimin plânlanmasında her mevzuun millî hayat ve ekonomik düzendeki yeri önceden belirtilecektir.

Madde 59 — Bizim için okul ve eğitim hayata yabancı ve kapalı muhit ve çaba değil, hayatın ve toplumun içinde daha ileri bir hayat toplam düzeninin talim ve stajıdır.

Bugünkü millî eğitim hizmetinin iktisadî verim düşüncesinden yoksun oluşunu, kemiyet, keyfiyetteki yetersizliğini milletin hal ve atisi için ciddi bir tehlike sayarız.

Biz millî eğitim düşünce ve hizmetinde milletimizin temel dâvası olan süratle kalkınma için yeniden teşkilatlanma amaçlarına uygun bir eğitim reform ve seferberliğini hayatî bir lüzum ve ödev sayarız.

MİLLÎ EĞİTİM, KÜLTÜR HİZMETİ KADROSU :

Madde 60 — Millî eğitim ve kültür hizmeti görevlilerini girişilecek medeniyet ve kültür seferberlik ve savaşının gereklerine nicelik ve nitelik yönünden hazırlamak önde gelen ödevimizdir. Yetiştiricinin yetiştirilmesindeki noksanlık, kusur ve ihmâllere son vereceğiz. Öğretici kadroların yeniden eğitilmesini sağlayacağız.

Madde 61 — Eğitcilik, Őđreticilik bilim ve tekniğindeki gelişme ve değişmeleri takip edecek, araştırma ve Őđretim kurumları, eğitim fakülteleri tesis edilecektir.

Madde 62 — Őđretici kadroyu hizmetlerinde başarıya ulaştıracak maddi ve manevi imkánlara sahip kılacağız.

Bütün yurtta Őđretmen sitelerinin derhal inşsasına bağlanacak, bütün Őđretmenlerin lojmana kavuşması temin edilecektir. Modern sitelerde Őđretmenin kültürel gelişimini sağlayacak ruhi ve bedeni yıpranmasını önleyecek hizmet tesisleri kurulacaktır.

BİLİM HAYATI, ÜNİVERSİTE VE YÜKSEK OKULLAR :

Madde 63 — Üniversiteler üstü bilim araştırma merkezlerinin ve Türk Akademisinin kurulmasını gerekli görüyoruz.

Madde 64 — Bilimsel araştırma ve çalışmalar için gerekli maddi ve manevi imkánların devletçe sağlanması taahhüt ediyoruz.

İleri ülkelerle ilim, bilgi ve tecrübe mübadelesinin süratlenmesini bilim kurumlarımızın gerekli olduğu sürece yabancı bilim ve ihtisasa takvyesini temin edeceğiz.

Madde 65 — Üniversitelerimiz ve yüksek okullarımızın çağdaş üniversiteler ve yüksek okullar gibi cihazlanmasını sağlayacağız.

Madde 66 — Türk akademisini, bilim kurumlarını, üniversite ve yüksek okulları ilmi düşünce ve çalışmanın millet ve devlet hayatına hâkim kılınmasında görevli sayıyoruz.

Hükümetlerin Türk akademisi, bilim kurumları, üniversiteler ve yüksek okullarla işbirliği etmesi lüzumuna inanıyoruz. Bu kurumları kendi sahalalarına girdiği ölçüde milli ve mahalli me-

selelerin inceleme, araştırma ve plânlanmasında ön plânda görevli kılacağız.

Bilim adamlarının, üniversite ve yüksek okullar öğretim üyelerinin hür ve verimli çalışmalarını sağlayacak maddî ve manevî imkânlarını temin edeceğiz.

Madde 67 — Üniversite ve yüksek okullar öğrencilerini bilimsel çalışma ve düşünce disiplinine sokacak ve emeklerini, gayretlerini verimli kılacak imkânlar hazırlayacağız. Üniversite şehirlerinde, gelecek yılların da ihtiyaçlarını karşılayacak öğrenci yurt ve sitelerinin süratle inşasını taahhüt ediyoruz.

ORTA ÖĞRETİM :

Madde 68 — Yurt ihtiyaçlarına cevap vermeyen, çağ seviyesinin gerisinde kalan orta öğretimi ıslâh edeceğiz. Programlarını yeni ileri hedeflere göre düzenleyeceğiz.

Bu programların hayatla ve takip edilecek yüksek öğrenimle tezatsız, boşluksuz, tümleyici olmasını temin edeceğiz. Orta öğretim kurumlarını yeterli öğretim görevlilerine, eğitim, öğretim araçlarına sahip kılacağız.

MESLEKİ VE TEKNİK ÖĞRETİM :

Madde 69 — Türkiye'nin temel çabasının sanayileşme olduğu dikkate alınarak eğitim gayretinin sıklet merkezi mesleki ve teknik öğretime yönelecektir.

Mesleki ve teknik okullar genel kalkınma plânının isteklerine uygun olarak artırılacaktır. Bu okullar buldukları çevre ihtiyaçları göz önüne alınarak kurulacak ve bölgenin teknik ve iktisadî hayatına iştirak edecektir. Bölgelerinde danışma, araştırma ve geliştirmeye hizmet eden öğretim ve istihsal merkezleri, örnek işyerleri halinde çalışmaları sağlanacaktır.

İLK ÖĞRETİM :

Madde 70 — İlk öğretimi vatandaşlık ve ulusal birlik şuurunu yaratmada kişiye medeni bir hayat için temel bilgileri vermeye yeterli hale getirmeyi ilk amaç sayıyoruz.

Madde 71 — İlk öğretim çağındaki bütün çocukların öğrenim imkânına ulaştırılması vaz geçilmez bir hak ve ödevdir.

Madde 72 — İlkokul öğrenimini çevre hayatı ve iktisadî hayatla daha ilgili hale getirmeyi sağlayacağız.

Madde 73 — Köy ilkokulları ile şehir ilkokulları arasındaki seviye farkını kaldıracız. Üç sınıfta, beş sınıfta tek öğretmenle öğrenime son vereceğiz.

İLKOKUL ÖNCESİ ÖĞRETİM - EĞİTİM :

Madde 74 — Biz, devletin, çocuğun ilkokul öncesi yıllardaki gelişimi sağlık ve eğitimiyle ilgilenmesini zorunlu görürüz.

Madde 75 — Ana okullarının ve çocuk yuvalarının bir göstermelik veya mahdut sayıdaki ailelerin çocuklarına mahsus bir imkân oluşuna karşıyız.

Madde 76 — Yeteri kadar eğitici, gözetici, koruyucu, görevlilerin nezaretinde açık, kapalı çocuk parklarının, çocuk salonlarının, çocuk yuvalarının, ana okullarının yapımı devletin ödevidir.

Madde 77 — Özel bakım ve ihtimama muhtaç yetim gibi büyüyen milyonlarca çocuğa milletin sevgi, şefkat ve ilgisini temin edeceğiz.

Madde 78 — Çalışan annelerin yedi yaşından küçük çocuklarının korunma, bakım ve eğitiminde devlet ön plânda yükümlü kılınacaktır.

HALK EĞİTİMİ :

Madde 79 — Çağın gereklerine uygun bir yaşayışa süratle ulaşmak için halk eğitimini düzenleyecek teşkilât kurulacak, halk eğitimi seferberliği yapılacaktır.

Halk okulları her seviyede kurulacaktır. Gece, gündüz hizmette bulundurulacaktır.

Madde 80 — Halk eğitimine meslek birlikleri, şirketler, büyük işyerleri, fabrikalar, kamu kurumları, sendikalar plâna uygun olarak iştirak ettirilecektir.

Toplu istirahat mahalleri, halk toplantı yerleri plânlı bir şekilde halk eğitimi amaçlarına ve çalışmalarına faydalı kılınacaktır.

ÖZEL OKULLAR :

Madde 81 — Öğretim öncelikle devletin hak ve ödevidir. Özel okulların devletin eğitim kurumları için tesbit ettiği seviye, hedef ve ülkülere uygun bir şekilde gelişmesini sağlayacak tedbirleri alacağız.

Madde 82 — Devlet öğrenim kurumları görevlileri özel okul kuramazlar.

YABANCI OKULLAR :

Madde 83 — Türkiye'deki yabancı okulların faaliyetlerini kültür ve eğitim dâvamıza yardımcı bir hizmet telâkki ederiz.

Bu okulların devletin millî eğitim için tesbit ettiği ileri ülküler ve seviyeler çerçevesinde faaliyet göstermesi esastır.

YURT DIŞINDA ÖĞRENİM :

Madde 84 — Yurt dışında tahsil imkânının lââyık olana tanınması temin edilecektir.

Yurt dışında öğrencilerin koruma ve gözetimine önem verilecektir.

Özellikle muhtaç olunan sahalarda gerekli ihtisas elemanlarını kısa zamanda yetiştirmek için dış ülkelerin seviyeli üniversitelerine çok sayıda eleman gönderilecektir.

SPOR VE BEDEN EĞİTİMİ :

Madde 85 — Biz sporu millet için fizik ve ruh sağlığını koruyacak, geliştirilecek bir eğitim hizmeti olarak götürürüz.

Bu mânada bir beden eğitimini sadece çocuk ve genç öğrenci topluluğuna değil bütün Türkiye halkına sağlamak devletin ödevidir.

Halkın ruh ve fizik sağlığının gelişimini sağlayacak sporlara toplu iştirakine imkânlar sağlanacaktır.

Okullarda ve halk eğitiminde millî oyunların öğretimine önem verilecek, tarihî sporlarımız canlandırılacaktır.

KÜLTÜR VE SANAT HAYATI :

Madde 86 — Biz bütün dünya dillerinden önemli bilim ve sanat eserlerinin süratle ve devamlı olarak dilimize aktarılmasında hayati bir lüzum görürüz.

Dünyanın büyük dillerinde yayınlanan önemli bir bilim, kültür ve sanat eserinin Türkçesi üç ay içinde Türk okuyucusuna sunulmalıdır. Bu çapta bir hizmeti başaracak teşkilât ve tesis kurmayı taahhüt ediyoruz.

Madde 87 — Kütüphaneler konusunun eğitimin ana unsuru olarak yurt çapında çözümünü sağlayacağız.

Madde 88 — Köy, bucak, müessesese, okul, fabrika kitapları, seyyar kitaplıklar, ilçe, il kütüphaneleri kalkınma için öğrenme lüzumuna inanmış bir milletin ihtiyaçlarına uygun seviyede kurulacaktır.

Madde 89 — Sanat milletin can damarıdır. Türk kültürünü uluslar arası itibara ulaştırma, Türkiye halkını hürriyet, birlik ve refah içinde geliştirme gayesine bağlı sanat ve sanatçıyı koruma bir devlet ödevi kılınacaktır.

Güzel sanatları milletçe çağdaş uygarlığa ulaşma çabamızda kalkınma hareketimizin yaratıcı gücü olarak teşvik edeceğiz, geliştireceğiz.

Halkın tümüne hitap eden, halkın yaşama, yaratma arzusu ve sevincini güçlendirecek bir sanat, hayat ve eğitimini gerçekleştireceğiz.

SİNEMA, TİYATRO, BASIN, TELEVİZYON :

Madde 90 — Sinema bir eğlence yeri olmaktan çok bir okuldur. Sadece film imâl, ihraç ve ithalâtını ilgilendiren bir tepebbüs telâkki edilemez.

Her seviyedeki okullarda ve halk eğitiminde kullanılacak meslekî, teknik ve kültür filimlerinin imâlî devlet eğitim endüstrisinde temin edilecektir.

Filim sanayii ve sanatı seviyesi ölçüsünde devlet yardımı görecektir.

Madde 91 — Tiyatro bir millet okulu olarak devlet yardımı görecektir. İ tiyatrolarının seyyar tiyatrolara süratle kurulması temin edilecektir.

Madde 92 — Televizyonun millet ve milli kültürün hizmetine girmesini temin edeceğiz.

Madde 93 — Basın yayın hayatının hürriyet içinde gelişmesine ve milli kültür ve halk eğitimine en geniş ölçüde yararlı olması için imkânlar sağlanacaktır.

Madde 94 — Tarihi ve tabii kültür değerlerinin kaybedilmemesi ve çalınmaması, tahrip edilmemesi için gerekli tedbirler alınacak, tarihi eserlerin, anıtların korunması sağlanacak, müzeler geliştirilecektir.

DİN ÖĞRETİMİ :

Madde 95 — Dini öğretim kurumlarının ihtiyaca uygun seviye ve nitelikte hizmet görmesi sağlanacaktır.

Dini öğretim ve ilim kurumları mezunlarının statüleri ve topluma hizmet şekilleri "millî kalkınmada maddî ve manevî değerleri ayrılmaz" gören bir düşünüş içinde düzenlenecektir. Din adamlarının çağdaş bilimle mücehhez olarak yetişmeleri temin edilecektir.

Madde 96 — İlahiyat Fakültesinin din düşüncesini ve oluşunu, maneviyat meselelerini bilim metodu ile inceleyecek bir üniversite kurumu olarak hizmete devamı sağlanacaktır.

Madde 97 — Yüksek İslâm Enstitüsünün islâm dini, islâm kültürü, islâm meselelerini araştıran yüksek bir bilim ve kültür kurumu, islâm akademisi olarak gelişmesi temin edilecektir.

Madde 98 — İlahiyat Fakültesinin ve islâm akademisinin üniversite bütünü ve bünyesi içinde ahenkli bir yer alması temin edilecektir.

Madde 99 — İmam Hatip Okullarını meslekî ehliyet veren liseler olarak mütalâa ediyoruz. Bu seviyede geliştireceğiz. Mesun, öğretmen statü ve formasyonunda olacaktır.

Bu meslek liseleri mezunlarının üniversitelere, yüksek okullara devamlarını güçleştiren kayıtlar kaldırılacaktır.

Madde 100 — İlk ve orta öğretimde din derslerinin ehliyetli öğretmenlerce verilmesi temin edilecektir.

MİLLÎ SAVUNMA :

Madde 101 — Millî Savunma politikamızın temeli yurdumuzda milletçe sulhu korumağa yeter kuvvette bulunmaktadır.

Millî savunma bir silâhlı kuvvetler ödevi değil, Türkiye halkının modern çağ gerçeklerine ve icaplarına göre yaşama gurur ve çabasıdır.

Sivil savunma yurt ve millet çapında teşkilâtlandırılacaktır.

Millî Savunma plân ve politikamız, millî kalkınma plân ve politikamızın ayrılmaz bölüm ve bütünleyicisidir. Millî güç ve kaynakların modern bir orduyu devamlı hizmette tutacak şekilde ve şumulde geliştirilmesi vazgeçilmez amaç ve ödevdir.

Madde 102 — Ülküsti barış olan Türkiye, saldırgan savaşa karşıdır. Milletlerin ve insanlığın mutluluğunu ve geleceğini tehlikeye düşüren nükleer silâhlanma yarışının durdurulmasını, her çeşit silâhlanmaya sarfedilen emek ve varlığın halk kitlelerinin hayat şartlarını ıslâha tahsis edilmesini, devamlı bir dünya barışı için sağlam ve güvenilir temeller kurulmasını samimiyetle arzu eder. Bu yöndeki her fikir ve çabayı destekleyen Türkiye Silâhlı Kuvvetlerini yurt ve ulus bütünlüğüne yönelecek tecavüzleri kıracak seviyede tutar.

SİLÂHLI KUVVETLER :

Madde 103 — Bizim için Türk Silâhlı Kuvvetleri milletin ifadesini Anayasada bulan ülkülerinin emrinde silâhlı halk kuvvetidir. Devlet içindeki yer ve ödevi yasa ile muayyendir.

Madde 104 — Silâhlı kuvvetler partiler arası politikanın dışında ve üstündedir. Silâhlı kuvvetler büyük bir halk mektebi olma ruh ve niteliğini muhafaza ederek geliştirilecektir.

Madde 105 — Devlet idare kadrosu içindeki ciheti askerîye ciheti mülkiye düşünce ve psikolojisi kaldırılacak, ciheti millîye kavramında sivil ve asker kadrolar kaynaştırılacaktır.

Madde 106 — Ordu'da, talim ve terbiyede milli ekonomik hayatın gerçekleri dikkate alınarak çalışmalar milli kalkınma plânının istekleriyle abenkleştirilecektir. Ordu sadece bir tüketici değil bir istihsal destekleyicisi olacaktır.

KUMANDA VE SUBAY HEYETİ :

Madde 107 — Kumanda ve subay heyetine yüksek mesuliyetli ödevlerini başarı ile ifaya gerekli maddî ve manevî şartları hazırlayacağız.

Subay ve kumanda heyeti modern çağ düşünce ve tekniğinin bütün gelişimi ile ilgili ve bilgili kılınacaktır.

Askerî bilim ve öğretim kurumları ileri hedef ve seviyelere göre geliştirilecektir.

ASKERİ LİSELER :

Madde 108 — Kara, Hava, Deniz askerî liseleri birleştirilecek kolej haline getirilecektir. Bu kolejlerde temel öğretim dili İngilizce, Almanca, Fransızca olacaktır. Komşu milletlerin dilleri ikinci dil olarak öğretilecektir.

HARP OKULLARI :

Madde 109 — Kara, Hava, Deniz harp okulları modern bir çatı altında harp üniversitesinde toplanacaktır. Harp üniversitesindeki öğretim, üniversitelerle rabıtalı hale getirilecektir. Ordu personelinin hizmetlerine devamları sırasında üniversitelerde tahsil görmeleri, muafiyetlerinden faydalanmaları, fark imtihanları ile mezuniyetleri imkânları yaratılacaktır.

Madde 110 — Harp akademileri tahsili harp üniversitelerinde ve kıta hizmetinde üstün başarı gösteren subayları yüksek kumanda ödevlerine hazırlayan bir tahsil olacaktır.

Madde 111 — Orduda terfi süreleri kısaltılacaktır. Terfide liyakat kıdemle tekaddüm edecektir.

Madde 112 — Generallik üstün kabiliyet, hizmet ve liyakatın 40 yaşında ulaşabildiği bir rütbe olacaktır.

Madde 113 — Ordu kumanda mahrutunu muhafaza ve kazanmış, bilgi ve ihtisasa yeni hizmet ve gelişme ufukları açmak için Orduda 10 sene hizmet gören personelin her yıl belirli nisbetlerde sivil hizmet alanlarına geçişini sağlayacak bir öğretim hizmet ve personel rejimi kurulacaktır.

Madde 114 — Assubay sınıfında öğretim daha üst seviye amaçlarına göre düzenlenecektir. Assubay öğretiminin lise tahsiline muadeleti sağlanacaktır. Assubayların hizmetleri devamında yüksek öğretime devam edebilmeleri için gerekli imkân yaratılacaktır.

KIŞLA VE HİZMET TESİSLERİ :

Madde 115 — Ordunun bütün mevcudunun büyük iskân mahalleri dışında yeter eğitim ve manevra alanları, modern kışla tesislerine sahip bulunması sağlanacaktır.

Ordu personelinin mesken problemi aynı sistem içinde ele alınacaktır.

Eratın hayat ve hizmet şartları modern ordular standartlarına yükseltilecektir.

Muhtaç asker ailelerine yardım yeterli seviyeye çıkarılacaktır.

SİVİL SAVUNMA :

Madde 116 — Halkın tümüne modern savaşın tahribatından korunmak için gerekli bilgi verilecek, teşkilât ve tesisler kurulacak, Türkiye imkânlarının ve Türkiye jeopoletliğinin emrettiği savunma ve var olma usulü ve gücü sağlanacaktır.

DIŞ IŐLERİ :

Madde 117 — Biz daha iyi bir dñyanın, milletlerin barış içinde işbirliği ile kurulacağına inanıyoruz. Bñlgemizde ve ci-handa barışı koruyacak milletlerarası yakınlaŐma ve işbirliği ifade eden her fikre ve harekete yardımcı ve ortak olma emeli ni taŐıyoruz. Korku, baskı, sñmürme ve sefaletin bulunmadığı bir dñya istiyoruz. Hürriyet ve refahın bñtñn insanlığı kapsamasını istiyoruz.

Madde 118 — BirleŐmiŐ Milletler teŐkilatının ideallerine uygun bir gelişme ve mñessiriyetle hizmette kalmasını insanlık için selamet yolu görñrñz. İttifaklara karŐlıklı riayeti bir ahlak borcu sayarız.

Tñrk dñya görñđñ her çeşit emperyalizme karşıdır. Tñrkiye emperyalist ittifaklar dıŐındadır, milletlerin kurtuluş ve kalkınma dâvasına sempati duyar.

Tñrkiye hiđ bir devlet aleyhine olmayan dostluk ve ittifak bağlantıları ile yurt ve bñlgesinde güvenliği ve barışı koruma yolunda olacaktır.

Madde 119 — Biz dış politikayı diplomatların ilgilendiği profesyonel bir teknik değil halkın tñmñnñ ilgilendiren bir konu ve millî, iÇtimai Őnur olarak görñrñz.

Milletlerin, halkların birbirlerini tanınmalarının karŐlıklı sevgi, saygı, anlayıŐ, iőbirliđine hizmet edeceğine inanıyoruz.

Cihan milletlerinin milletimiz, Tñrkiye halkını yakından Ő değerleri ile tanınmasına, milletimizin diğer milletlerle onların hayat çevrelerinde kitlevi Őemas ve tanışmaya geŐmesine imkânlar hazırlayacağız.

Madde 120 — KomŐularımızla ve islâm âlemi ile mñnasebetlerimizi tarihin ve jeopolitiğin ğizdiği ve bñtñnlediđi esaslar içinde dñzenleyecek ve geliştireceğiz.

Bizim ÷lkt÷ dñnyamız parçalı değil bñtñndür. Türkiye Cumhuriyetinin istiklālının, Türkiye'nin tamamîyetinin Türk Milletinin hak ve menfaatlarının barış içinde korunması temel amacına bağlı olarak gayretimiz cihanı bñtñnleme istikametinde olacaktır.

Madde 121 — Dışisleri teşkilâtımızın hizmet imkânlarını ve kadrolarını, geliştireceğiz. Görevilere halkların dostluğu ve işbirliği düşünçesine uygun formasyon vereceğiz. Görevlendikleri ÷lke ve bölgelere göre yetişmelerine, ihtisaslaşmalarına uygun imkânlar hazırlayacağız.

Madde 122 — İlgili bölge ve milletlerin kültür, ekonomi ve politik meselelerini incelemek için üniversitelere bağlı Afrika, İslâm, Asya, Lâtin Amerika kültür ve araştırma enstitüleri kuracağız.

Madde 123 — Türkiye'nin dış münasebetlerini düzenleyen bñtñn bağları, açıklanan ana görñşe göre Türkiye'nin bugñnkü millî menfaatları dikkate alınarak yeniden incelenecek ve tamim edilecektir.

KÖY, KÖYCÜLÜK VE TARIM POLİTİKAMIZ KÖY, KÖYLÜ VE ZİRAATIMIZIN GENEL DURUMU

Madde 124 — Türkiye halkının büyük çoğunluğu köylerde yaşar. Köylü nüfusunun büyük çoğunluğunun işi ve geçimi ziraattir. Bu sebeble Türkiye şartları içinde köylü ve ziraatçi eş anlam taşır. Türk köylüsünün nüfus çoğunluğunun işi ve geçimi ziraatten olmasına rağmen Türkiye ileri bir ziraat ÷lkesi olmamıştır. Türkiye şartları içinde ziraatçılık köylüyü ve köy genel olarak modern tekniğin, bilginin, medenî hayat tarzının sağladığı imkânlardan mahrum toprağa bağlı yaşayışı anlatır. Türkiye şartları içinde köy, yaşayabilmek için zarurî ilkel ihtiyaçları ancak esasrî ölçüler içinde karşılayabilen çağa ve millî ekonomiye kapalı veya yarı kapalı cemiyetlerdir. Türkiye şart-

ları içinde köy, kerpîç veya yığma taştan toprak damlı, nemli, karanlık, loğ, gayri sıhhi mesken yığınlarını, elektrikten, düzenli yoldan, kamu hizmetlerinden, düzenli eğitim ve sağlık tesislerinden, imkânlarından, içme suyundan mahrumiyeti anlatır.

Türk köyü, modern çağın köyü değildir. Kapanan, yıkılan bir çağın ve ekonominin süregelen kalıntısıdır. Onbinleri aşan sayıdaki köylerimizin durumu budur.

Kötü barınma, kötü beslenme, sağlığı koruma imkânlarından mahrumiyet, ezici bir fakirlik ve çağın bilgi ve tekniğini edinme ve kullanma imkânlarından yoksunluktur.

Türk köylüsünün hemen tümü denecek kadar büyük çoğunluğu ziraatçi olmakla beraber, ziraatçilerin çoğunluğunun işleyebilecekleri kadar toprakları yoktur. Emekleri âtıldır.

Türkiye ziraatinde hâkim işletme tipi küçük toprak mülkiyeti üzerinde küçük ziraat işletmedir. Ziraatçilerin büyük kısmı pazar için değil, ancak kendi yiyimi kadar üretebilmektedir. Geçimleri bununladır.

Türkiye'de mühim bir miktarda büyük toprak mülkiyetine sahip tarımcı grubu da vardır. Bu grup da imkânlarına rağmen modern işletmecilikte değildir. Toprak ve insanla münasebetleri, geleneklerin de, tesiri ile anti-demokratik yapıdadır.

Türkiye devlet elinde ziraate açılmaya toprağı yetersiz ve topraksız milyonlara dağıtılmaya yetecek miktarda arazi yoktur. Türkiye'nin tarım toprakları Türkiye ziraatçilerine yetebilecek ve her ziraatçi aileyi verimli ve tatmin eder çalışmaya ve yaşamaya sevk edebilecek genişlikte değildir.

Türk köyünün ve ziraatinin önde gelen meselesi ziraat tabiat üzerinde büyük bir nüfus tazyikinin, atıl işgücünün bulu-

nusu ve toprağın gayri iktisadî, gayri ilmi işlenmesidir. Yokluk, sefalet, ıstırapın kaynağı, sebebi budur. Kurtuluşa yol ve çare, yaşanan köy ve köylü hayat tarzında köklü bir ıslâhat, bir inkılâp yapmaktır.

KÖYLÜNÜN KURTULUŞU, KÖY KALKINMASI, TARIM KENTLERİ :

Madde 125 — Biz köylümüzün ve köyün kalkındırılmasını milletçe kurtuluş ve yükselme davamızın ön ve temel meselesi kabul ederiz. Millet çoğunluğu olan köylünün yaşama şartlarının ve imkânsızlıklarının yarattığı yokluk zincirlerini kırmayı millî ve ahlâkî bir ödev biliriz.

Madde 126 — Bizim için gaye olan ve gerçekleştireceğimiz köy modern hizmet tesisleri idare, dispensar, okul, kütüphane, cami, (ibadethane), hamam, lokal, (Sinema, tiyatro), enstitü, kooperatif, çarşı, tamirhane, atölye binaları, etrafında kurulu sağlık, sahil, bakımlı çiftlik evleri topluluğudur.

Bu köy, modern zirai teknolojiye göre çalışan, üreten, tarımcıların yurdudur. Tarım kentidir.

Tarım kendinde köyle şehir, Türkiye ile yaşanan çağ arasındaki refah ve imkân farkı ortadan kalkar.

Madde 127 — Eski çağın hayat tarz ve seviyesini, toprağa ve tabiata mahkûmiyeti ifade eden, dağınık, 60-70 haneli, kerpiç, moloz taş yığını, toprak damlı evlerden kurulu onbinlerce köyü, Türkiye çapında bir yeniden yerleşme; iskân ve imar plân ve hareketiyle birleştirerek yeniden tarım kentleri olarak inşa edeceğiz.

Madde 128 — Köyü, tarım kentini, yol, elektrik, eğitim ve sağlık tesislerine, modern Türkiye'nin imkânlarına sahip kılacağız.

Madde 129 — Köyün yakıt derdini sür'atle halledeceğiz, yurt ölçüsünde tezek yakımına son vererek ucuz, kaliteli yakıt temin edeceğiz.

TARIM POLİTİKASI VE TARIM REFORMU GÖRÜŞÜMÜZ :

Madde 130 — Milli ekonomimizin sıhhat ve kuvvete ulaşması, millet çoğunluğu köylünün yaşama şartlarının düzelmesi için milli ekonomimizin önemli bir sektörünü teşkil eden tarım alanında köklü bir ıslâhatı, inkılâbı, zirai reformu zaruri görüyoruz.

Tarım politikamızın maddî hedefi zirai reformun amacı, Türkiye zirai tabiatının ıslâhı, zirai istihsalin artırılması, zirai verimin yükseltilmesidir. Bu sonuçları almak için zirai istihsal faktörlerinin ziraaat bîlim ve teknolojisinin tâyin ettiği nisbetlere göre tanzimleri gerekir. Ziraaat sahalarının tesbiti, bu sahalar üzerindeki nüfusun zirai teknolojinin tâyin edeceği nisbetlere göre tesbiti, tahdidi, ziraaatçının modern teçhizat teknik ve bîlgi ile donatılması, teşkilâtlandırılması, toprağın ve tohumun bîlim, teknik ve emekle ıslâhı, yüksek bir verime ulaştırılması zirai ürün ve emeğin hak değeriendirilmesi, zirai gelirin içtimai adalete uygun tevzii, tarım politikamızın zirai reformun esası olacaktır.

Zirai reformun içtimai hedefi her ziraaatçi aileyi, her ziraaatçiyi insanlık ve yurttaşlık onuruna uygun bir yaşama seviyesi sağlayacak bir işletme, varlık ve gelire sahip kılmaktır.

TARIM REFORMU VE POLİTİKAMIZDA TEMEL PRENSİPLER :

Madde 131 — Esas olan yüksek bir istihsal ve gelir sağlanması ve bu neticeden öncelikle ziraaatçının faydalanmasıdır.

Biz bu amaçla toprak - insan münasebetlerinin öncelikle modern ziraat ilim ve tekniğinin emirlerine uygun olarak İSTİHSAL düşünçesine göre düzenlenmesini, istihsal bölge ve peşitlerine göre istihsal ünitelerinin tesbitini zarurî görürüz. İstihsal üniteleri için, istihsal hedefleri tesbitini faydalı görürüz.

Madde 132 — Biz, işletilmeyen, tam randıman alınmayan büyük arazinin de istihsal üniteleri haline ifrağ ile, bunların verimliliğinin sağlanmasını ve bu işletmelerin devletçe satın alınarak muhtaç ziraatçıye dağıtımını büyük toprak işletmeciliğindeki feodal düzeni değiştirmeyi gerekli görürüz.

Madde 133 — Biz istihsal ünitelerinin veraset vesair yollarla parçalanmalarını ve böylece bir aile için gerekli asgari hadlerin altına düşülerek istihsal aksatan ve verimi azaltan halleri mâni olmayı veraset ve mülkiyet haklarını zedelemekten temin edeceğiz.

Madde 134 — Türkiye ziraat arazisinin tanzimi ile küçük dağınık arazi parçalarının birleştirilmesini verimli istihsal üniteleri haline getirilmesini zarurî görürüz.

Madde 135 — Bizim inancımıza göre zirai topraklar bir özel mülkiyet konusu olduğu kadar, bir içtimai ödev de taşarlar. Bu sebeple her aile için zirai teknolojinin, toprak tabiatının ve iklimin tesbit edeceği nisbetlere uygun genişlikte modern çiftliklerin (istihsal ünitelerinin) kurulmasını gaye edinen partimiz toprağın terkine, ihmeline ve verimin düşmesine sebebiyet verecek tarzdaki işletmeye karşıdır.

Madde 136 — İşletmelerin parçalanmasına veya mülkiyetin anti-demokratik, feodal, büyük toprak mülkiyeti yaratacak şekilde birleşmesine karşıyız. Bizim zirai topraklar için temel görüşümüz aile mülkiyetinde ailenin işleteceği modern çiftlik - istihsal üniteleridir.

Bu neticeye ulaşuncaya kadar kiracıların, yarıcılarının, ziraat işçilerinin hukukunun içtimali adalet ve siyasi istikrarı tesise hâdim olacak modern, demokratik, iş ve işçi hukuku çerçevesinde değerlendirilmesini gerekli görürüz.

Madde 137 — Gayri ilmi işletme ve ihmalin de tesiri ile, erozyonla harap olan Türkiye ziraati tabiatı, Türkiyenin yaşanabilir bir yurt halinde kalabilmesi için yurt çapında plânlı, devamlı devâsa bir gayreti gerektirir.

Suların kontrol edilmesi, kanallar, bentler, barajlarla tanzimi, yamaçların teraslanması, çıplak arazinin ağaçlandırılması, yorgun toprağın zenginleştirilmesi için geniş sulama ve gübreleme ve ziraati mücadele imkânlarının yaratılması, tek ziraatçi ailenin ve köyün imkân düşünce ve ödev hudutlarını aşan milli ve hayati bir meseledir.

Madde 138 — Tükenmeye, yaşanabilen yurt olmaktan çıkmaya yönelen yurt toprağının canlandırılması, milletçe devletçe gayret ve yeni bir fetih istemektedir.

Madde 139 — Partimiz, ziraati topraklar üstündeki nüfus fazlasını kaldıracak, atıl emek gücüne devlet eli ile yeni hayat ve çalışma sahaları açacaktır. Topraksız, toprağı yetmiyeni toprak, iş ve meslek sahibi kılacaktır.

Madde 140 — Yurt çapında ağaçlama, teraslama, toprak ıslâhı, sulama ve su sisteminin tanzimi, tabiatı inşa ve imar hareketidir. Ziraati nüfus fazlası milyonlara çalışma ve yaratma alanı açacak bu yeni fetih hareketinin nâzımı devlet olacaktır.

Madde 141 — Devlet ziraati istihsalin müstahsilin lehine hak değerince değerlenmesini teminle ödevlidir.

Madde 142 — Devlet milli ve milletlerarası standartlarda kaliteli üretimi teşvik eder. Müstahsilden müstehlike devamlı akışı düzenler. Üretimi aksatan müstahsile ve müstehlike zarar

veren sun'i tıkanıklıkları önler. Millî pazarın bütünlüğünü kurar. Milletlerarası pazarda ihraç ürünlerinin devamlı ve seviyeli yer ve değer bulmasını sağlar.

KOOPERATİFÇİLİK :

Madde 143 — Bölge özelliklerine ve zirai teknolojiye uygun büyüklükteki aile zirai işletmesini Türkiye siyasi, içtimai, iktisadi düzen ve istikrarının temeli sayan ve amaç edinen partimiz aile işletmesi gücünü aşan hedefler için işletmelerin işbirliğini ziraatçıların bu amaç için hür teşkilâtlanmasını uygun ve faydalı görür. Devletin, ziraatçının teşkilâtlanması ve kooperatifçiliğin geliştirilmesi için her türlü tedbiri almasını ister.

Madde 144 — Partimiz, tarımcının teşkilâtlanmasını, halk refahı ve demokrasimiz için en güçlü bir temel görür. Her köyde kurulacak kooperatiflerin, kooperatif birlikleri halinde teşkilâtlanmasını ister.

Madde 145 — Zirai kredi müesseseleri ezülmüş Ziraat Bankası ve Tarım İstihsal ve satış kooperatiflerinin ziraatçı için yetersiz hale gelen hizmetlerini yeniden düzenleyecek ve geliştireceğiz. Asli gayelerine uygun bir şekilde köylünün hizmetine sokacağız.

Madde 146 — Partimiz köylümüzün dağınık birlik ve teşkilâttan yoksun oluşunu sıhhatli bir demokratik bünye ve yönetim düzenine ulaşımda ciddi bir engel görür. Demokrasi yığınların değil, örgülenmiş, teşkilâtlanmış toplumların rejimidir. Biz bütün Türkiye köy ve köylüsü tarım kentlerinde yeni hayat düzenine girinceye kadar geçecek süre için mevcut köylerin teşkilâtlanmasını demokrasimizin sıhhat ve kuvvete kavuşması için gerekli görürüz. Bölge özelliklerine göre, uygun sayıda köyü, köy birlikleri, köy federasyonları, köy federasyonlarını köy konfederasyonu halinde teşkilâtlandıracağız.

Madde 147 — Tarım kentlerinde bölgelerin özelliklerine göre tarım deneme ıslâh ve üretme istasyonları açacak, ziraatçıye muhtaç olduğu her türlü hububat ve yem nebatları tohumlarını tedarik etmeyi ziraatçıye, ziraat ve ziraat âletleri işletme, tamir kurları açmayı partimiz, Türkiye şartları içinde bir devlet ödevi kabul eder.

Madde 148 — Ziraat âletleri sanayiinin ve tamir atölyelerinin ihtiyacı karşılayacak genişlikte kurulmasını sağlamak, ziraat âletleri ticaretinin ziraatçıyi ezen, verimi düşen gidisine mâni tedbirler almak devletin ödevidir.

Madde 149 — Devlet, tarım ürünlerinin kıymetlenmesi için tarım ürünleri sanayiinin kurulmasını teşvik, tanzim ve iştirak eder.

Madde 150 — Devlet ziraat sigorta kurumunu kuracaktır.

ORMANCILIK VE ORMAN POLİTİKAMIZ

DURUM :

Madde 151 — Bugünün şartları içinde Türkiye'de orman problemi Türkiye tabiatını bir vatan halinde muhafaza problemi olmuştur.

Orman varlık ve serveti gayri iktisadi işletme, kasıtlı tahrip, tarla açma, yangın ve keçi kemirmesi ile tükenmekte, ormanın bu şekilde bitişi su ve toprak rejiminin iklim şartlarını bozmakta, Türkiye'yi yaşanabilir bir yurt olmaktan çıkma tehlikesi ile karşı karşıya bırakmaktadır. Halihazır orman varlığı ile Türkiye bir orman memleketi sayılamaz. Şimdiki şartların devamı halinde orman varlığımız bir nesil hayatı içinde tükenebilir.

Bugün mevcut ormanı tahrip eden sebebler :

1 — Orman, içinde ve civarında oturan köylülerce kasden tahrip edilir. Köylü, ormanı toprağı olmadığı için tarla açma kasdı ile açar, yakar, fakir olduğu, başka geçimi olmadığı için kaçak keser, köylünün keçisi, hayvanı, ormanı kemirir.

2 — Memleket çapında orman servetimiz kapasitesi üstünde işletilmektedir.

3 — Ormanlama, ağaç dikim faaliyeti aşırı işletme ve tahrip faaliyeti ile kıyaslanamayacak kadar cılızdır.

ÇARE VE ÖDEV :

hafazası vazifesi devlet ve millete mevcut orman sahalarını korumak ve genişletmek, Türkiye'yi ormanlandırmak ödevini yükler.

Madde 152 — Türkiye'nin yaşanacak bir yurt olarak mu-

1 — Parti, devletin orman içindeki ve kenarındaki ormanı, imkânsızlıkları sebebi ile tahrip ederek yaşayan orman köylüsüne, başka yaşama, geçim ve çalışma alanı bulmasını, orman içindeki nüfus tazyikini hafifletmesini, fazla nüfusu şehre, sanayiye, orman mahsullerinin işletilmesi ile ilgili sanayiye ve orman dışındaki verimli ziraat topraklarına yerleştirmesini ister.

2 — Parti ormanın gayri iktisadî işletilmesinin durdurulmasını köylü ve şehirlinin yakıt ve inşaat ihtiyacı için başka kaynaklar bulunmasını devlet ödevi sayar.

3 — Parti devletin Türkiye çapında milletçe bir ağaçlama, ormanlandırma plânı uygulamasını ister. Parti bir neslin hayatı içinde Türkiye'nin ormanlı bir yurd haline getirilmesini ülkü edinir. Bu, yılda bir milyar ağaç dikimini gerektiren devâsa bir ağaç dikimi işidir. Bu seviye temin edilecektir.

4 — Partimiz halen orman sahalarından sayılan yabani

zeytinlik ve sakızlıkların süratle hudutlandırılarak, ıslâh ve ibya edilmesi şartıyla ziraatçıye verilmesini ve böylece iş ve millî üretimin artırılmasını amaç bilir.

Madde 153 — Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için partimiz Orman Bakanlığının süratle kurulmasını zarurî sayar.

HAYVANCILIK :

Madde 154 — Hayvancılığ, zirai ekonominin Türkiye halkının beslenmesi ve ziraatçinin refahı ile ilgili ana konusu olarak görürüz.

Türkiye ziraatçilerinin mühim sayıda hayvanı olmakla beraber her türünden istifade gayet mahduddur. Bu hayvanların bakım, beslenme ve barınma şartları kötüdür. Bu sebeble verimleri düşüktür.

Hayvan cinslerinin ıslâhı, meraların ıslâhı ile ahır ve besi hayvancılığının inkişafı, devlet teşvik yardım ve teşebbüsünü gerektiren faaliyetler olacaktır.

Madde 155 — Partinin, ziraat hayvanları mülkiyeti konusunda görüşü, siyasî, içtimai, iktisadî istikrar ve refah amacına bağlı aile işletmesi istihsal ünitesi ana görüşüne uygundur.

Madde 156 — Devlet, hayvancılık için araştırma enstitüleri, sun'î tohumlama istasyonları ve emsali tesisler kurar. İlmî bilgi, tecrübe ve teknik imkânlarını halka yararlı kılar.

Madde 157 — Devlet kümes hayvancılığının ev ve köy ekonomisi hudutlarını aşmayan bugünkü mühmel durumdan çıkarılması ve memleket çapında geniş çiftlikler halinde yetiştirilmesi, iç pazar ihtiyaçlarının karşılanması ile beraber ihraç imkânları sağlayacak seviyede üretim hedeflerine ulaşılması gayretlerini destekleyecektir.

Madde 158 — Arıcılık devlet yardımı görecektir.

SU ÜRÜNLERİ - BALIKÇILIK :

Madde 159 — Su ürünleri sahasında Türkiye halkının daha iyi beslenmesi ve refahı için, geniş imkânlar görürüz.

Su ürünlerimizin sağlayabileceği gelir, ihracat sanai kalkınmamız için önemli bir döviz kaynağı olacaktır.

Halen geniş, zengin su ürünü kaynaklarımızda istifade gayet mahdud, son derece yetersizdir. İptidai işletme yanında bu ürün kaynaklarını tahrip eden işletmecilik de vardır. İstihsal ve istihlak gayet düşüktür.

Madde 160 — Su ürünleri müstahsilinin, balıkların teşkilâtlanması, donatılması, balıkçılık meslek liseleri, enstitüleri kurulmak suretiyle eğitilmesi ürün ve emeklerinin hak değerinde değerlendirilmesi, devlet yardım ve himayesini gerektirmektedir.

Madde 161 — İstihsal artırılmalı, istihlake saha açılmalıdır. Türkiye halkı ve ürünlerini ucuz ve devamlı taze veya konserveyebilmelidir.

Devlet bunun için gerekli teşkilâtı kurmak, tedbirleri almakla ödevlidir.

TÜRK MİLLETİNİN BESLENME DÂVASI

DURUM :

Madde 162 — Halkımızın büyük çoğunluğu iyi beslenememektedir. Noksan ve kötü gıdalanmaktadır.

Gıda şartları yurttaş sağlığını Türk insanının fikri, fiziki, manevî gelişimini tehlikeye düşürecek seviyeler göstermektedir.

Et, yağ, süt, sebze, meyve, şekerli maddeler, benzeri kaliteli gıdalar halkın çoğunluğu için erişilmesi lüks durumdadır.

Halk çoğunluğunun temel gıdası ekmektir. Ekmek de her yerde aynı kalitede değildir. Bazı bölgelerde arpa ve mısır yaygındır. Ekmek genellikle katıksızdır.

Kötü ve yetersiz beslenmenin milletin ve özellikle yetişen nesillerin beden sağlığındaki tahribatı korku vericidir.

Kötü ve yetersiz beslenme Türk insanının fikri çalışma, yaratma gücünü de baltalamaktadır. Açlık, halde ve gelecekte halkın baş düşmanı olmak durumundadır. Türkiye'de açlık, kötü beslenme sadece üretim yetersizliğinin sonucu değildir.

Mevcut imkânların da ilmi, iktisadi kullanılmayışı, teşkilâtî şartları ağırlaştırmaktadır.

ÇARE VE ÖDEV :

Madde 163 — Devlet halkın beslenme şartlarına ve imkân-sızlıklarına ilgisiz, seyirci kalamaz. Millî geliri, tarım ve gıda ürünleri istihsalini artıracak köklü tedbirler yanında, Türkiye halkının tümünün beslenme şartlarının, gıda rejiminin ilmi olarak incelenmesi ve ıslâhı bir devlet ödevidir.

Madde 164 — Devlet, milletin tümü için bölge, iklim şartlarını da dikkate alan bir gıda - beslenme rejim ve standardı tesbit edecektir.

Gıda maddeleri, bütün yurttaki yüksek kalite ve standartlara ulaştırılacaktır.

Herkese iş bulmakla ödevli olan devlet, millet tümünün, Türkiye insanının gıda rejiminin bu standartların altına düşmesini önleyecektir.

Yüksek seviyede et, süt, sebze, meyve, yağ istihsal ve istihlakî Türkiye halkının, daha iyi beslenmesini temin, hayati ön hedeftir.

Her aile tenceresine hergün yarım kilo et, her Türko her gün bir bardak süt istenenin asgarisidir.

TÜRK MİLLETİNİN BARINMA DAVASI; İMAR VE İSKÂN İŞLERİ

DURUM :

Madde 165 — Türkiye halkı kendi yurduna, yuvasına, Türkiye'ye henüz çağdaş anlamda tam yerleşmiş sayılamaz.

Nüfusun yurt sathına dağılışı iktisadi, içtimai, kültürel gelişme ve kalkınmayı güçleştiren hattâ imkânsızlaştıran bir düzensizlik içindedir.

Nüfusun dörtte üçü köylerde dir. Bu köyler modern çağın köyleri olmaktan uzaktır. Şehirlerimiz de modern çağ ekonomisine, şehircilik ilim ve tekniğine göre kontrollü, düzenli inkişaf etmekten uzaktır.

Köyde ve şehirde binaların büyük çoğunluğu sıhhi teknik ve estetik bakımdan kötüdür. İptidaidir. İhtiyaçları karşılamakta uzaktırlar, maliyetleri yüksek, inşaları israfidır.

Kasabada ve şehirde ailelerin çoğunluğu bir yurt, yuva, kendilerine ait bir meskenin sahibi değildir.

Otuz milyon Türk'ün barındığı beş milyona yakın meskenin büyük çoğunluğu, kuru çamur. (kerpiç), moloz taş, toprak damlı, loş, nemli köy evi veya derme çatma gecekondudur. Bu hal, Türk yöneticilerine, Türk yurtseverlerine utrap ve utanç vericidir.

Türkiye halkı, yurduna yeniden yerleşmeye, yerleştirilmeye muhtaç durumdadır.

ÇARE VE ÖDEV :

Madde 166 — Halk, yurt - yuva sahibi kılınacaktır. Millet gelecekteki gelişim, yaşama, yerleşme düzeni dikkate alınarak memleket çapında bir iskân - imâr ve inşa seferberliğine girişilecektir.

Çamur, izbe yığını köyler, derme - çatma gecekondular, teneke mahalleler, yeni yerleşme sahalarında mâmureler halinde inşa edilecektir.

Madde 167 — Köylülerimizin, yakın gelecekte yeni inşa edilecek modern tarım kentlerini yurt edinebilmeleri için imkânlar sağlanacaktır.

Şehirlerin başı boş gelişimi önlenecek, mevcut şehirler imar edilecek, gecekonduların sefalet hanelerinin yerlerini bahçeli - parklı apartmanlar topluluğu, işçi, esnaf, memur mahalleleri alacaktır.

Yeni şehirler inşa edilecektir.

Madde 168 — Devlet, milletin, yurttaşın, Türk ailelerinin barınma, yerleşme şartlarına ilgisiz, seyirci kalamaz. İşi oluruna bırakamaz.

Anayasanın, "aile Türk toplumunun temelidir" emri, bu temeli koruyacak maddi ve manevi huzur içinde tutacak şartları hazırlamakla mâna ve değer kazanır. Her Türk ailesinin süratle sağlam, sıhhi, güzel, ihtiyaçlarını karşılayan bir meskene, eve sahip kılınması şarttır.

Devlet bunun için imkânlar teminle görevlidir. Yerleşme, imar, inşa işi yurt ve millet çapında devletçe plânlanacak, düzenlenecek, tapu ve kadastro hizmet ve mevzuatı bu görüş ve ödevin şumulüne göre ele alınacaktır. Arsa, arazi spekülasyonu önlenecektir.

Genel plânlama, malzeme, zaman ve emek israfını önleyecektir. Devlet genel plân ve yürütümü ile küçük tasarrufların, (mesken sahibi olmak için didinen ailelerin varlıklarının) kendi yararlarına en verimli kullanılmasını temin edecektir.

Madde 169 — Yurt çapında yerleşmek, imar, inşa işinin gerektirdiği inşa sanayiini kurmak için, millet varlık ve imkânlarını değerlendirmek devlet ödevidir. Memleketin muhtelif böl-

gelerinin özelliklerini ve iklim şartlarını gözönünde tutarak inşaatta kullanacakları her türlü yapı malzemelerinin tesbiti, standardizasyonu sağlanacaktır.

Prefabrika inşaat sanayi kurulacaktır. Her iskân ünitesinde başıboş inşaata son verilecektir. Belirli plânlara ve tesbit edilen millî standartlara uygun inşaata kolaylık ve imkân sağlanacaktır.

GÖÇMENLERİN DURUMU VE YURT İÇİ İSKÂN DÂVAMIZ

DURUM :

Madde 170 — Osmanlı Devleti gerilemeye girdiği andan itibaren göç ve göçmen milletimiz için felâketli, ıstıraplı bir mesele olmuştur. Terketmek zorunda kaldığımız her topraktaki Türk - İslâm halkın kaderi zulüm, imha, tehcir olmuştur.

Zorla göçürülen, hürriyeti seçerek göçen eski tebaasını iskân Türkiye'si için devamlı bir mesele olmasına rağmen, göçmenler için ıstırapları süratle dindiren zayıfı ortadan kaldıran anayurtta sür'atle verimli bir müstahsil olmalarını temin edecek bir iskân hizmet ve politikasına sahip olunamamıştır. Balkanlardan ve eski Türk yurtlarından ıstıraplı ağır şartlar içinde göç devam etmektedir ve devam etme istidadındadır.

ÇARE VE ÖDEV :

Madde 171 — Devlet hürriyeti ve Türkiye'yi seçerek gelen eski vatandaşlarının bütün meselelerini sür'atle çözümlenecek bir iskân hizmet ve politikası takip edecektir.

Göçmenlerin hakları, milletlerarası hukuk çerçevesinde, müessir bir şekilde korunacak yurt, ev, iş sahibi olmaları sağlanacaktır.

Devlet, bölgelerin iklim ve iktisadi şart ve özelliklerini dikkate alarak iç iskânı da plânlamak ödevindedir.

SANAYİ POLİTİKAMIZ, SANAYİ DEVRİMİ, TÜRKİYE'NİN SANAYİLEŞMESİ :

Madde 172 — Yaşadığımız çağda hâkim hayat ve cemiyet düzeni modern teknik ve endüstrinin tâyin ettiği düzendir. Yaşanan çağa endüstri devrimi ile girilmiştir. Endüstri çağı insanlığın üçüncü evrimidir.

Bugünkü dünya düzeninde bir Millet için bağımsız, hür, ileri, gelişmiş güçlü, zengin, müreffeh olmak modern sanayi düzeninde teşkilâtli bulunmak demektir. Fakir, geri, az gelişmiş, yarı sömürge düzeninde olmak sanayileşmemiş geri zirai yapıda kalmış bulunmaktadır.

Biz atom - feza çağının açıldığı bir dönemde mahvolmaktan kurtulmak, bağımsız bir Millet olarak yaşayabilmek, iktisadi, içtimai bünye geriliğinin yarattığı kütleli işsizliği, yokluğu yenebilmek, ülke ve halkın varlığını en verimli şekilde değerlendirebilmek, refah çağına girebilmek için Sanayi Devrimini yurdumuzda süratle gerçekleştirmeyi modern bir istihsal düzeni kurmayı temel vasıfe sayıyoruz.

Madde 173 — Bu amaçla Millet yeniden teşkilâtlandırılacak, Türkiye halkının ve ekonomisinin toprağa ve ziraata bağlı genel yapısı değiştirilecektir.

Zirai cemiyet ve ekonomi tipinden endüstriyel düzene geçiş, sanayi devrimi radikal uygulama isteyen bir plânla gerçekleştirilecektir.

Geleceğin Türkiyesi, nüfusunun yüzde seksenbeşi yeniden kurulmuş şehirlerde yaşayan bir sanayi devleti olacaktır.

Madde 174 — Sanayi kuruluş, teşkilatlanma ve kalkınmanın nâzımı devlet olacaktır. Yeraltı maden servetlerinin petrolün işletilmesinde, enerjide, ağır sanayide, harp ve atom sanayiinde devlet işletmeciliği esastır.

Madde 175 — Türkiye'yi geçici bir siyasi, iktisadi kombinezonun bir parçası, bir tâbii telâkki ederek yapılacak gelişme plânına karşıyız. Sanayileşme plân ve hareketini büyük sanayi devleti olma amacını mutlaka gerçekleştirecek şekilde yürüteceğiz.

Madde 176 — Eğitim, zirai yapıdan sanayie geçişin ön ve temel meselesidir. Ziraat sahaları üzerindeki milyonluk kitleler halindeki eğitimsiz, ihtisasız kol gücünün, ileri tekniğin istediği bilgi ve ihtisası, toplu çalışma terbiyesini ifade eden kalifiye işçi, teknisyen, mühendis, idareci haline getirilmesi, sanayi hayat tarzının temellerini kuracaktır. Süratli sanayileşmenin gerektirdiği her çeşit mesleki ve teknik eleman, mesleki ve teknik eğitim seferberliği ile işgücünün eğitilmesi ile temin edilecektir.

Üretmeden tüketen işsiz, yarı işsiz, ihtisasız emek, iş için seferber edilecek ve toplu iş içinde eğitilecektir.

Toplu emeğin ziraat, inşaat ve zirai endüstri işlerinde çalışmaları, sinai hayat tarzı ve çalışma düzeni için bir staj olacak, sinai kuruluş için gerekli gelir artışı ve yatırım imkânlarını da sağlayacaktır.

Madde 177 — Türkiye'nin sanayileşmesi, Türkiye'nin kalkınma ve yüknelmesi öncelik ve özellikle Türk Milletinin emeği ile gerçekleştirilecektir.

Bu emek, kadri bilinen, bedeli ödenen, ilmi olarak yönetilen ve değerlendirilen emek olacaktır.

Madde 178 — İktisadi devlet teşekkülleri yeniden teşkilatlandırılacaktır. Rasyonel, randımanlı çalışmaları temin edilecektir. Mevcut teşekküllerin, sanayileşme hareketinin genel plânının tâyin edeceği hedef ve seviyelere ulaşmaları temin edilecektir.

SANAYİLEŞME VE ÖZEL TEŞEBBÜS

Anayasanın vazettiği karma ekonomi ilkelerinin tam olarak uygulanması sağlanacaktır.

Madde 179 — Özel teşebbüse, milli kalkınma ve sanayileşme genel plânına uygun hizmet imkânı açılacaktır.

Küçük Sanat - El Sanatları :

Madde 180 — Modern sanayi düzenine geçilinceye kadar hattâ geçildikten sonra da zanaatkâr ve küçük esnaf millet ve milli ekonomi içinde önemli bir varlık olarak bulunacaktır. En ileri bir sanayileşme halinde dahi, ziraatte kalan nüfus, zirai işin mevsimlere bağıllığı dolayısıyla boş zamana sahip bulunacaktır. Bu sebeple, el sanatlarını korumak ve yaymak bir devlet ödevidir.

Madde 181 — İktisadi ve içtimai politikamız bir istikrar unsuru olacak, küçük esnaf ve sanatkârı korumağa yönelecektir. Küçük esnaf ve sanatkârın teşkilatlanmasına yardımcı olunacaktır.

Şehirlerde küçük esnaf için sanayi siteleri inşa edilecektir. Küçük esnaf ve sanatkârın yeterli kredi imkânlarına ulaşmaları, sosyal sigortadan faydalanmaları temin edilecektir.

BÖLGE KALKINMASI

Madde 182 — Biz, kaderde, kıvançta, tasada bir ve bütün olan Türk Milleti'nin Türkiye halkının daha üstün, ileri bir hayat tarzına, mutlu yarınlara eşit imkânlarla elele yürünmesini isteriz.

Dengeli bir kalkınma amacımızdır.

Türkiye'yi bir bütün halinde kalkındırmak amacından ayrılmadan tarihi, tabii sebeplerle geri kalmış bölgelere kalkınmada öncelik verilmesini isteriz.

Bu amaçla, bölgelerin özelliklerini dikkate alan bölge kalkınma plânları yapacağız. İç Anadolu'nun Doğu ve Güney-doğu Anadolu'nun Karadeniz ve Ege'nin ihmal edilmiş bölgelerinin, hudut illerimizin süratle bölge kalkınma plânlarının hedeflerine ulaşmasını temin edeceğiz.

TİCARET POLİTİKAMIZ

Madde 183 — Ticaret politikamızın ana prensibi müstahsilden müstehlike mal ve hizmet akımını taraflar için en yararlı şekilde düzenlemektir.

Bu akımı temin eden hizmet süratli ve ucuz olmalıdır. Bu hizmete, ticarete suni zorluk yaratılmamalıdır. Hizmetin emniyet ve istikrar içinde cereyanı sağlanmalıdır.

Madde 184 — Ticarete iş ahlakını zedeleyen davranışları önleyici ve iş hayatını her türlü spekülasyon ve borsa oyunlarına karşı koruyucu tedbirler alınacaktır.

Madde 185 — Ticaret erbabının mesleki gayelerine, iş hayatlarına, sosyal meselelerine cevap vermeyen esnaf dernek ve birliklerinin ticaret ve sanayi odalarının ihtiyacı karşılayacak kuruluşlara ulaşmaları temin edilecektir.

DIŞ TİCARET

Madde 186 — Cihan ekonomisi ile milli ekonominin münasebeti, kalkınma çaba ve plânının yürütüm ve gerçekleşmesinde birinci plânda müessir bir faktördür.

Devlet, milli reorganizasyonun, tarımda modernizasyonun, sanayileşmenin, topyekûn milli kalkınmanın plâna uygun sıhhat ve süratle gerçekleşmesi için milli ekonominin cihan ekonomisi ile münasebetini, dış ticareti plân amaç ve hedeflerine uygun tanzimle ödevlidir.

Bunun için gerekli tedbirleri alır.

İthalâtta hedefimiz ithal ihtiyaçlarımızın isabetli tesbiti, ithalâtın ihtiyaç anında kalkınma plânı emrine ve müstehlikin eline geçmesinin teminidir.

Madde 187 — İhraç mallarımız mahdut kalemlere inhisar etmektedir. Genellikle ham maddeler ve tarım ürünleridir. İhracatımızın pazar güvenliği ve istikrarı yoktur. Dış pazarda fiyatları büyük sanayi ülkeleri tâyin etmektedir. Bu hal devamlı dış ticaret açığı vermemize ve Türk müstahsilinin mal ve emeğinin gerçek değerini bulamamasına, ülkemizin sömürülmesine yol açmaktadır.

Dış ticaret açığının kapatılması için müessir tedbirler alınacaktır. Millî istihsalin iç ve dış pazarlarda standart tipler haline getirilmesi, belirli vasıflarda sürülmesi, kalite kontrolü sağlanacaktır.

İhracat hacminin artırılması, ihracat mallarımızın pazar güvenliğine kavuşturulması ve değer fiyatını bulması temin edilecektir.

İhracatımızın ham madde ve tarım ürünlerinden işlenmiş maddelere ve sanayi mamûllerine dönüşü süratle gerçekleştirecektir. Özellikle Ortadoğu ile ticarî ilişkilerimiz bu yönde geliştirilecektir.

Dış ticaret rejimini ve rejimin tatbikiyle ilgili teşkilâtın tesbit edilen hedeflere uygun düzenlenmesi sağlanacaktır.

BANKALARIMIZ

Madde 188 — Bankalarımızın hizmetleri millî kalkınma plânının amaçlarına ve hedeflerine uygun tanzim edilecektir.

M A L İ İ Ş L E R

MİLLETÇE TEŞKİLÂTLANMANIN FİNANSMANI

Madde 189 — Millî siyasetimizin temeli milletçe yeniden teşkilâtlanma, millî kalkınma için gerekli imkânları yaratmaktır.

Madde 190 — Milletın hayatı ve kaderi, idare-i hükümet zihniyetine, yıllık masraf bütçelerine veya seçim devrelerinin siyasi hesaplarına bağlanamaz.

Millet ve ülkenin imkân ve potansiyeline dayanan, bu imkân ve potansiyelin tümünü milletçe kalkınma için süratle plân amaç ve hedeflerine uygun olarak harekete getiren bir politika ve teknik takip edilecektir. Para, kredi, sermaye piyasası bu amaca uygun olarak tanzim edilecektir. Sermaye piyasasının teşekkülünü ve şirketleşmede küçük sermayenin güvenini sağlamak devletin ödevidir.

Madde 191 — Türkiye'de yaşayan ve kazanan her vatandaşın devlet masraflarına iştirakinin ve iktidarları ile mütenezip vergi ödemesinin bir namus ve vatan borcu olduğuna inanıyor ve bu guuru kuvvetlendirmek istiyoruz.

Madde 192 — Mevcut vergi sistemini miâh edeceğiz. Vergi reformu ile yurttaşın millet hizmetine, servet ve kazancına, iktidarına uygun iştirakini temin edeceğiz.

Madde 193 — Yoksul ve dar gelirli vatandaşın, asgari geçim hadlerine tekabül eden kazanç ve gelirlerden vergi alınmayacaktır.

Madde 194 — Devlet giderlerinde ve millet hayatında tasarrufu arttıracak bir anlayışı hâkim kılacağız. Devlet daire ve teşkilâtında ve hizmetinde lüks ve israfa son vereceğiz.

Millet hayatında lüksü, lüks istihlâki vergilendireceğiz.

Madde 195 — Milli kalkınma plânı özellik ve öncelikle Türk Milletinin malî imkânlarına dayanacak ve tüm adalet ülküsünü gerçekleştirme yönünde bulunacaktır.

ADALET İŞLERİ

Madde 196 — En yüce bir ülkü, ahlâki bir gaye, bir imân unsuru olduğu kadar millet hayatında amelî bir sonuç olarak

bağlandığımız adaletin Türkiye'de hukuki, sosyal, siyasi, ekonomik tüm yönleriyle gerçekleşmesini sağlayacak bir cemiyet, değer ve inanç düzeni kurmak için çalışacağız.

Madde 197 — Mahkemeleri ve cezaevlerini, yapısında değer ve inançlarında rahatsız bir cemiyetin içtimal hastahaneleri olarak görüyoruz. Öncelikle yapı ve bünye kusurları ile, hastalık kaynak ve âmilleri ile savaşaacağız.

Madde 198 — Adaletin, hak arayan için külfetsiz, masrafsız, kolay tevziine imkân veren bir hizmet temin edeceğiz.

Madde 199 — Adalet işlerinde kaza birliğini temin edeceğiz.

Yalnız Ordu'da, sırf askeri hizmetten doğan suçların askeri mahkemelerde görülmesini caiz görürüz.

Madde 200 — Adalet cihazının ihtisasa yol açacak çığırda işlemesini istiyoruz. İş mahkemeleri arttırılacaktır. İş dâvalarında işçilerden harç alınmayacaktır.

Madde 201 — Yurttaş için, kanunları anlaşılabilir ve büyük zahmet ve masraflara katılmadan hakkını aramasını, bulmasını imkânsız hale getiren mutlak usul ve tedvine son vereceğiz.

Madde 202 — Adli müzaheret müessesesini ve hizmetini geliştireceğiz.

Madde 203 — Ceza ve tevkif evlerini ayıracağız. Ceza ve tevkif evlerini insanlık hissine, sağlık ve medeni hayat şartlarına uygun bir hale getireceğiz. Cezaevlerinin hükümlüler için nedamethane ve cemiyete intibak okulu haline gelmesini temin edeceğiz.

Madde 204 — Cezaevlerinde tatbik edilen döner sermayeli işlevlerini takviye, teşmil ve ıslahanelere de tatbik edeceğiz.

Madde 205 — Adli Tıp Müessesesini geliştireceğiz. Adli Tabiplerin çoğalmasını, gerekli olan yerlerde adli tıp teşkilâtının kurulmasını temin edeceğiz.

Madde 206 — Avukatların sosyal durumlarını düzenleyen müesseseler kuracağız, emekliliklerini temin edeceğiz.

ULAŞTIRMA İŞLERİ

Madde 207 — Ulaştırma sistemini devletin candamarı, millet ve ülke bütünlüğünün, hayat ve kader birliğinin temel aracı kabul ederiz.

Madde 208 — Tarım reformu, tarım kentlerinin inşası, sanayileşme, şehirleşme, yeni şehirlerin kuruluşu, milletin modern çağ teknik ve hayat tarzının icaplarına göre teşkilatlanması, Türkiye halkının Türkiye'ye yeniden yerleşmesi olacaktır.

Yeni sanayi, ticaret, tarım merkezleri iş ve iskân sahaları birbirine geniş, düzenli, kesikliz bir ulaştırma ağıyla bağlanacaktır. Ulaştırma sistemi, karayolları, demiryolları, hava ve deniz yolları, limanlar, hava alanları, terminaller, depolar, antrepolar ihtiyacı karşılayacak bir yeterliğe ulaştırılacaktır.

Madde 209 — Yurttaşın, ülkenin her yöresine huzur ve emniyetle sür'atli ve ucuz ulaşım sağlanacaktır.

Madde 210 — Karayol ağının yurdun bütün iskân sahalarına ulaşması esastır.

Karayol ağı içinde, yurdun en uzak yöreleri ve iktisadi merkezleri arasındaki ulaşımı zaman ve mesafe yönünden, karayolları üzerinde ulaşılabilen sür'ate uygun olarak kısaltan çok yüksek evsafli bir ana şebeke inşa edilecektir.

Madde 211 — Devlet Demiryolları şebekesi tanzim ve takviye edilecektir. Yeniden teşkilâtlanma ile, rasyonel, randımanlı çalışma temin edilecektir.

Madde 212 — Devlet Denizyolları İşletmesi yeniden teşkilâtlandırılarak hizmet ağı geliştirilecektir.

Türkiye bir deniz ülkesidir. Atıl emek gücüne, deniz ulaşım sahasında geniş hizmet ve servet imkânları açılacaktır. Deniz ticaret filosu, özellikle şilepçilik takviye edilecektir.

Madde 213 — Hava Yolları işletmesi hizmeti ıslâh edilecek ve geliştirilecektir.

Madde 214 — Ağır sanayinin inkişafına muvazi olarak gemi ve Türk standartlarına uygun kara motorlu taşıtlarının inşaa ve imâline geçilecektir.

Madde 215 — Ulaşım ağı üzerindeki müteharrik malzemenin, taşıt ve nakil araçlarının yüksek evsafda bulunması için tedbirler alınacaktır.

Madde 216 — Köy ve kent yolları devlet kara yolları sistemi içinde mütalâa edilecek, sür'atle ikmal için gerekli imkânlar yaratılacaktır.

Madde 217 — Akarsu sisteminin tanzimi, büyük suların yataklarının temizlenmesi, kanalların açılmasıyla akarsular üzerinde ulaşım ve nakliyat imkânı geliştirilecektir.

Madde 218 — Haber ulaştırma ağı ve hizmeti (P.T.T.) geliştirilecektir. Bütün köylerin, kentlerin toplu iskân mahallerinin haber ulaşım sistemine girmesi temin edilecektir.

Şehirlerin, kentlerin telli - telsiz telgraf, telefon ihtiyaçları karşılanacaktır.

TURİZM İŞLERİ

Madde 219 — Türkiye'nin tarih ve tabiat servetlerinde milletçe kalkınma ve refahımız için geniş imkânlar görüyoruz.

Madde 220 — İkturizm yurttaşın kendi yurdunu daha iyi tanınmasına, tümüne candan bağlanmasına Türkiyelilerin birbirlerini daha iyi tanınmasına, sevmesine, halk kitlelerinin eğlenmesine, dinlenmesine, iş imkânlarının artmasına imkân verecektir.

Madde 221 — Devlet iç turizmi teşvik için imkânlar yaratacak tesisler kuracak, kurduracaktır. Tarihi ve tabii güzelliklerin, turizm sahalarının halk hizmetinde kalması esastır.

Madde 222 — Devlet ve milletçe yurda yabancı turist celbi için tedbirler alınacak, imkânlar sağlanacaktır.

Madde 223 — Turizm için uygun mevsim genellikle tatil aylarıdır. Memleket çapında oteller, kamplar, moteller, dinlenme yerleri v.s. hizmet tesisleri inşası için tedbirler alınmakla birlikte mevcut binalardan azami istifade için imkânlar hazırlanacaktır.

Okulların, kışlaların, tatil aylarında bu binalarda yapılacak ek tesisler ve hizmet elemanlarıyla yerli turistlere, halka ve turistlere tahsisi imkânları araştırılacaktır.

BASIN - YAYIN İŞLERİ

Madde 224 — Devlet basın ve yayına hür demokratik bir gelişme sağlamak ödevindedir. Bunun için gerekli malî, hukuki tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.

Madde 225 — Resmî gazete geliştirilecektir.

Parlamento müzakereleri eksiksiz olarak bu gazetede yayınlanacaktır.

Madde 226 — Radyo istasyonlarının sayısı artırılacak, mevcut istasyonların takatleri ve yayın saatleri artırılacaktır. Yurdun her bölgesinde vatandaşın radyolarımızı devamlı ve rahat dinlemesi temin edilecektir. Radyo alıcılarının ucuz temini, tamiri, ikmal için tedbir alınacaktır.

Madde 227 — Televizyon yayın şebekesinin sür'atle kurulmasını temin edeceğiz, vatandaşların televizyon alıcılarını ucuz ve kolay elde etmelerini sağlayacağız. Okullara, umumî toplantı mahallerine, işyerlerine, büyük ekranlı cihazların devletçe yerleştirilmesini temin edeceğiz.

SAGLIK ISHLERI

Madde 228 — Bizce aziz olan insandır.

Milli varlık ve istikbalimizin en kıymetli ve temel unsuru olan insanı ve onun sağlık işlerini toptan ele alacağız. Vatandaşın beden ve ruh sağlığı için doğum öncesinden başlayarak ihtiyarlık çağı sonuna kadar toplumun himayesi ve teminatı altında bulunmasını zarurî görüyoruz. Vatandaşın hayat ve sağlığı ticarete konu olamaz. Sağlık hizmeti hekimlik ve eczacılık bütün yurttta sosyalleştirilecektir. Halkın tümüne parasız sağlık hizmeti temin devlet ödevi olacaktır. Gerek koruyucu, gerek tedavi edici bütün sıhhi tesis ve tedbirler devletçe yurt çapında ikmal edilecektir. Sağlık hizmetlerinin yurt sathına dengeli dağılımı temin edilecektir.

Madde 229 — Serbest tababet ve serbest sıhhi kurumlar hizmetleri kanunla tanzim edilecektir.

Madde 230 — Şehir ve kasaba hastahanelerinde köylü yurttışa yeterli nisbette yatak tahsis edilecektir.

Madde 231 — Türkiye'nin yeni yerleşme düzenine geçilinceye, temel tesisler kuruluncaya kadar geçecek süre için köylerin sağlık hizmetinin devamlı hizmette bulunan seyyar sıhhi ekiplerle (ebe, sağlık memuru, doktor) karşılanması temin edilecektir.

Madde 232 — Verem, frengi, trahom, sıtma ve emsali hastalıkları sür'atle yenecek bir sağlık mücadelesi yürütülecektir.

Madde 233 — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı münhasıran sağlık işleriyle ilgilenecek, Sağlık Bakanlığı olarak hizmet görecektir.

Madde 234 — Sosyal yardım işlerini ve sıhhatli, istikrarlı, sağlam bir toplum düzeni kurulması hizmetini yürütecek bir Sosyal İşler Bakanlığı kurulacaktır.

Madde 235 — Emekli Sandığı, İşçi Sigortaları Kurumu, Sosyal Sigortalar Kurumu ve benzeri teşekküller bütün hak ve vecibeleriyle Sosyal İşler Bakanlığına bağlanacaktır.

SOSYAL İŞLERİ

Madde 236 — Bu Bakanlığın yürüteceği Devlet Genel Sigorta Kurumu 18 yaşından 65 yaşına kadar bütün vatandaşları sigorta edecektir. 55 yaşını bitiren her kadın, 65 yaşını bitiren erkek, her meslekten her vatandaş emekli hukukuna sahip olacaktır. Devlet sigortasının malûliyet, işsizlik, hastalık v.s. hallerinde koruması temin edilecektir.

ÇOCUKLARIMIZ İÇİN

Madde 237 — Çocuğa sevgi, şefkat, bakım, çocuğu geleceğe hazırlamak sadece ailelerine ait bir ödev değildir. Ailede, okulda, toplumda, çocuk sevgisini çocuğa karşı sorumluluk duygusunu ve ödev şuurunu uyandırmak, güçlendirmek emelindeyiz.

Madde 238 — Türkiye çocuklarının çoğunluğu yetim gibi büyümektedir. İyi gıda almamaktadırlar. Bakım ve eğitimden yoksundurlar, kimsesiz çocuklar, gelişme çağında olduğu halde

çalışan çocuklar mühim sayıdadır. Devlet, toplum çocuğun bakım, gözetim ve eğitiminde aileye yardımcı olacak teşkilât kuracak, lüzumlu imkânları yaratacaktır.

KADINLARIMIZ İÇİN

Madde 239 — Türkiye kadınlarını daha çok ilgi, bakım ve sefkata muhtaç görüyoruz. Ağır hayat şartlarının ve yüklerinin hafifletilmesini istiyoruz. Türkiye kadınlarının özellikle köylü kadınlarımızın yaşama ve çalışma şartları ağır ve yıpratıcıdır. Erkeğinin bütün mesaisine ortak olan kadın ev işlerinin ve kadınlığının yüklerini de taşımaktadır. Bu hal onu sür'atle çöktirmektedir. Çalışan kadının sağlık ve çalışma şartları bilgi ve teknikle ıslâh edilmelidir. Köye, köy evine kadın için çalışmayı ve hizmeti kolaylaştıran bilgi ve teknik ulaştırılacaktır.

İş hayatında kadın, annelik, doğum öncesi ve sonrası korunacak ve gözetilecektir.

Madde 240 — Kadını sefalete, esarete götüren şartlardan toplum mes'uldür. Devlet çalışabilecek kimsesiz kadına öncelikle iş bulacaktır.

ÇALIŞMA HAYATI

İŞ VE İŞÇİ MESELELERİMİZ

Madde 241 — Kutlu olan insandır. Her yurttaşın insanlık onuruna uygun seviye ve imkân içinde yaşaması, yaşatılması esastır. Bu, çalışmakla, iktisadî ve sosyal hayatın adalet ve tam çalışma esasına göre düzenlenmesiyle gerçekleşir.

Çalışma her yurttaşın hakkı ve ödevidir :

Madde 242 — Türkiye'nin ve Türk Milletinin büyük derdi ezici yokluk ve sefaletin âmîli, iktisadî hayatın düzensizliği "kitlevî işsizliktir." Devlet her işsize iş bulmak mecburiyetinde-

dir. Bu iş yurttaşın yaşına, gücüne, cinsiyetine uygun iş olacaktır.

Çocuklar, gençler, kadınlar çalışma şartlarından özel olarak korunacaktır.

Madde 243 — Devletin her işsiz yurttaş iş bulması ödevi oluruna bırakılamaz, ertelenemez. Devlet maddî, mânevî bütün imkânlarını seferber ederek işsizliği en kısa zamanda yenmelidir.

Madde 244 — Devlet bütün işçileri kapsayan bir işsizlik sigortası kurmak ödevindedir. Hastalık, iş kazası, analık, mâlûl-lük, ölüm ve işsizlik sigortasına bütün işçiler bağlanacaktır. Bu sigorta kolları yeniden düzenlenecektir. Her işçi ve ailesi "yarın" endişesinden kurtarılacaktır.

Madde 245 — İşletmecilikte devlet sektörü ile özel sektör arasında iş emniyeti ve çalışma şartları bakımından mevcut farkları kaldıracğız.

Madde 246 — Çalışan her kurttaşın yaptığı işe uygun ve insan gibi yaşamasını sağlayacak âdil bir ücret olması, emeğin hak değerini bulması esastır.

Türkiye şartları içinde tesbit edilen makûl, makbul asgari yaşama seviyesini sağlayan taban ücretin altına düşülmesine müsaade edilmeyecektir.

İşçi ücretlerinin işletmeler arası rekabetten zararlanmasını önleyeceğiz.

Geçim şartları ağırlaşıp fiyatlar yükseldikçe taban ücret de kendiliğinden o nisbette artırılabilecektir. Bu artış emekli olmuş işçilerin aylıklarına da teşmil edilecektir.

Madde 247 — İşçilerin iş yeri idaresine iştirakini zarurî buluyoruz. Kalitenin yükseltilmesi, üretimin arttırılması, işçinin işi daha fazla sevmesi, iş yerinde huzur ve iş barışını hâkim kılması için gerekli tedbirleri alınacaktır.

Madde 248 — Üretim ve randımanı arttırıcı, kalite yükseltici, iş ağırlığını giderici ve benzeri hallerde buluş sahibi başarılı çalışma değerlendirilecektir.

Madde 249 — İşçinin kazandığı parayı değerlendirme, satın alma gücünü artırma ve ihtiyaçlarını daha kolay ve müsait şartlarla karşılamak için "İşçi Yardımlaşma Kurumu" kurulacaktır.

Madde 250 — İşçinin eğitimi için tedbirler alınacaktır. İş öncesi ve toplu iş içinde eğitim imkânları sağlanacaktır.

Madde 251 — Her çalışan dinlenme hakkına sahiptir. Hafta, bayram tatilleri ve yıllık izin ücretlidir. Yıllık izin 30 gündür. Devletin, işçi ve işveren sendikalarını işçinin tatil ve izinlerini dinlendirici ve faydalı geçmesi için tedbirler almasını istiyoruz.

Madde 252 — Biz işçinin hür teşkilatlanmasını demokrasi-miz için en güçlü bir teminat görürüz. İşçinin teşkilatlanmasında beynelmilel normlara uygun tesbit edilecek iş kollarında kuvvetli sendikaları uygun buluruz.

Köylünün, işçinin, esnafın, memurun, çeşitli meslek mensuplarının mesleki teşkilatlanmalarını ve haklarını korumada müessir olmalarını sağlayacak imkânları hazırlayacağız.

Madde 253 — Partimiz Anayasamızın demokratik sosyal ruhuna uygun olarak hür sendikacılığın, toplu sözleşme ve grev hukukunun koruyucusu olacaktır.

Madde 254 — Partimiz Türk işçisinin yabancı ülkelerde çeşitli sıkıntılara katlanmasından üzüntü duyar. Çalışmak isteyen her yurttaş iş bulma ödevinde olan devletin yeterli iş imkânı yaratıncaya kadar yabancı ülkelerde çalışan işçilerimizin bütün haklarının korunması ve ihtiyaçlarının karşılanması için müessir tedbirler alınmasını ister.